

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE**

**Právnická fakulta**

**DIPLOMOVÁ PRÁCA**

**2012**

**Nina Hulmanová**

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE**

**Právnická fakulta**

Katedra obchodního práva

**Rozhodcovské konanie v medzinárodnom obchodnom styku**

Diplomová práce

Vypracovala: Nina Hulmanová

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Květoslav Růžička, CSc.

Dátum odovzdania: Marec 2012

### **Čestné prohlášení**

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 28. března 2012

.....

podpis studentky

## **Pod'akovanie**

Prioritne by som chcela poďakovať prof. JUDr. Květoslavovi Růžičkovi CSc. za jeho veľmi príjemný a ochotný prístup.

Tiež by som chcela poďakovať mojej rodine za jej nekonečnú trpezlivosť a podporu.

# Obsah

Úvod .....	1
1. Alternatívne spôsoby riešenia sporov (ADR) .....	3
1.1 Vymedzenie pojmu .....	3
1.2 Vzťah medzi ADR a rozhodcovským konaním .....	3
1.3 Typy ADR.....	4
1.3.1 Konciliácia a mediácia (resp. zmierovacie konanie) .....	4
1.3.2 Mini-trial .....	5
1.3.3 Expertíza .....	5
1.3.4 Mediácia-arbitráž (med-arb) .....	6
1.3.5 Medialoa (mediation a last offer arbitration) .....	6
2. Rozhodcovské konanie.....	7
2.1 Pojem rozhodcovského konania a medzinárodného rozhodcovského konania .....	7
2.2 Teoretické koncepcie rozhodcovského konania.....	7
2.2.1 Zmluvná teória .....	8
2.2.2 Jurisdikčná teória .....	9
2.2.3 Zmiešaná teória .....	9
2.2.4 Autonómna teória.....	10
2.3 Charakteristické znaky rozhodcovského konania.....	10
2.4 Výhody a nevýhody rozhodcovského konania .....	11
2.4.1 Výhody.....	11
2.4.2 Nevýhody .....	13
2.5 Druhy rozhodcovského konania .....	13
2.5.1 Rozhodcovské konanie ad hoc .....	14
2.5.2 Inštitucionálna arbitráž.....	15
3. Pramene právnej úpravy rozhodcovského konania.....	17
3.1 Vnútroštátna úprava .....	17
3.2 Medzinárodná úprava.....	18
4. Rozhodcovská zmluva a rozhodcovia .....	20
4.1 Definícia rozhodcovskej zmluvy .....	20
4.2 Právna povaha rozhodcovskej zmluvy.....	20
4.3 Typy rozhodcovských zmlúv.....	21

4.4 Vzťah zmluvy hlavnej a rozhodcovskej zmluvy .....	21
4.5 Forma rozhodcovskej zmluvy .....	22
4.6 Účinky platne uzavretej rozhodcovskej zmluvy .....	23
4.7 Arbitrabilita .....	23
4.7.1 Definícia arbitrability .....	23
4.7.2 Pozitívne a negatívne vymedzenie arbitrability .....	24
4.8 Rozhodcovia .....	25
4.8.1 Požiadavky na osobu rozhodcu .....	25
4.8.2 Ustanovenie rozhodcu .....	26
4.8.3 Práva a povinnosti rozhodcu .....	27
5. Medzinárodný rozhodcovský súdu v Londýne (LCIA) .....	29
5.1 Spoločnosť LCIA .....	29
5.2 Rozhodcovské pravidlá LCIA .....	30
5.2.1 Aplikácia rozhodcovských pravidiel LCIA - začatie konania .....	30
5.2.2 Stanovenie rozhodcovského tribunálu .....	32
5.2.3 Odvolanie a výmena rozhodcu .....	34
5.2.4 Priebeh rozhodcovského konania .....	35
5.2.5 Ďalšie oprávnenia rozhodcovského tribunálu .....	38
5.2.6 Predbežné a ochranné opatrenia .....	39
5.2.7 Rozhodcovský nález .....	40
5.2.8 Vyňatie zo zodpovednosti .....	42
5.2.9 Náklady konania .....	42
6. Úloha národných súdov v rozhodcovskom konaní .....	43
6.1 Pomocná funkcia národného súdu .....	43
6.2 Kontrolná funkcia národného súdu .....	44
6.2.1 Zrušenie rozhodcovského nálezu .....	44
6.2.2 Zastavenie nariadenia výkonu rozhodcovského nálezu .....	47
7. Uznanie a výkon rozhodcovských nálezov .....	49
7.1 Postup po vydaní rozhodcovského nálezu .....	49
7.2 Výkon domáceho rozhodcovského nálezu .....	50
7.3 Uznanie a výkon cudzieho rozhodcovského nálezu .....	51
7.3.1 Uznanie rozhodcovského nálezu .....	51
7.3.2 Výkon cudzieho rozhodcovského nálezu .....	52

7.3.3 Newyorský dohovor o uznaní a výkone cudzích rozhodcovských nálezov.....	53
7.3.4 Odopretie uznania a výkonu rozhodcovského nálezu podľa Newyorského dohovoru .....	55
7.3.5 Uznanie a výkon cudzích rozhodcovských nálezov podľa českej právnej úpravy..	57
8. Novelizácia zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodcovskom konaní.....	59
8.1 <i>Rozhodcovská doložka</i> .....	59
8.2 <i>Rozhodcovia</i> .....	60
8.3 <i>Prieskum rozhodcovského nálezu súdom</i> .....	60
Záver.....	62
Zoznam skratiek .....	64
Zoznam použitej literatúry a prameňov .....	65
Zhrnutie .....	68
Abstract.....	70
Kľúčové slová/Key words .....	72

## Úvod

„Znakom dobrého arbitrážneho rozhodnutia je, že sa ním cítia obe strany sklamané“

A. Redfern and M. Hunter

Každá ľudská aktivita potrebuje pravidlá. A každé pravidlo môže byť porušené. Riešenie sporov medzi ľuďmi je teda rovnako staré ako samotná úprava vzťahov medzi nimi. Ani v tej najlepšej zmluve nie je možné predvídať všetky okolnosti a zabrániť všetkým sporom. Preto sa postupne vyvíjali rôzne metódy na riešenie sporov a jednou z nich je aj rozhodcovské konanie. Rozhodcovské konanie je snahou o rozhodnutie síce právne správne, ale súčasne také, ktoré nepôsobí deštruktívne na vzájomné obchodné vzťahy sporných strán, ale napomáha ich rozvoju. Je to konanie, ktorému sa strany dobrovoľne podrobia uvedomujúc si potrebu riešenia ich sporu čo najefektívnejším spôsobom. Výsledkom dobrej arbitráže by nemalo byť absolútne víťazstvo jednej strany a pokorenie strany povinnej. To vyjadruje aj citácia v úvode tohto úvodu.

Pozitíva rozhodcovského konania ako rýchlosť, efektívnosť, poväčšine nižšie náklady, ale hlavne oddelenosť od konkrétneho štátu a jeho súdnej jurisdikcie spravili z arbitráže obľúbenú metódu riešenia sporov hlavne v medzinárodných obchodných vzťahoch. Logickým teda je, že najväčší rozmach tohto inštitútu je spojený so vzrastajúcim svetovým obchodom po druhej svetovej vojne. V tomto období boli založené významné rozhodcovské inštitúcie a prijaté mnohé medzinárodné dokumenty upravujúce túto sféru a platné dodnes. Úspech tohto inštitútu na medzinárodnej úrovni, zdĺhavé súdne konanie a preťaženosť súdov spôsobili, že po čase sa začal využívať aj vnútroštátne. Príkladom je aj Česká republika, ktorá v zákone č. 216/1994 Sb. rozšírila možnosť využívať výhody rozhodcovského konania od 1.1.1995 aj na spory tuzemské. V neposlednom rade k tomu prispelo aj prekonanie počiatkovej nedôvery voči takémuto riešeniu sporov. Po ratifikácii Newyorského dohovoru a pristúpení väčšiny štátov sveta, strany získali istotu, že plnenie z rozhodcovského nálezu bude vykonané a tým obľuba arbitráží ešte stúpla.

Ako každý právny inštitút aj medzinárodná arbitráž odzrkadľuje spoločenské podmienky, ktoré upravuje a vyvíja sa spoločne s nimi, samozrejme s malým časovým oneskorením potrebným na zachytenie týchto vzťahov v právnych predpisoch. Vo svojej práci som sa zamerala na medzinárodnú arbitráž v jej celistvosti. Snažila som sa o popísanie tohto inštitútu od začiatku - dohody medzi stranami o podriadení sa rozhodcovskému konaniu, až po koniec - vykonanie rozhodcovského nálezu. Snažila som sa zamerať na vnútroštátnu

úpravu na príklade českého zákona o rozhodcovskom konaní a porovnávať ju s tou medzinárodnou v medzinárodných dohovoroch. Samotný priebeh konania som sa rozhodla opísať na základe konania podľa pravidiel Londýnskeho medzinárodného arbitrážneho súdu, ktorý je jednou z popredných rozhodcovských inštitúcií hlavne v oblasti bankovníctva a finančníctva. Rozhodla som sa práve pre túto inštitúciu, lebo na rozdiel od miestnych rozhodcovských inštitúcií, prípadne inštitúcií susedných štátov, patria pravidlá LCIA do oblasti anglosaského práva a tým je táto úprava v niečom odlišná. Na tieto odlišnosti som sa snažila poukázať. Aj keď postupnou globalizáciou skôr môžeme badať unifikáciu úpravy medzinárodnej arbitráže.

Záverečnú kapitolu som venovala novelizácií českého zákona o rozhodcovskom konaní. Je v nej vidno snahu o rozšírenie riešenia sporov pomocou rozhodcovského konania aj na iné právne vzťahy ako na vzťahy medzi podnikateľmi a o zvýšenie dôvery v tento inštitút. Konkrétne na vzťahy spotrebiteľské. V neposlednom rade je nová úprava aj prejavom vplyvu práva Európskej únie na právo české.

Text práce je dokončený k právnemu stavu ku dňu 27.03.2012.

# 1. Alternatívne spôsoby riešenia sporov (ADR)

## 1.1 Vymedzenie pojmu

ADR sú nazývané alternatívnymi metódami riešenia (alternative dispute resolution) pretože predstavujú alternatívu k riešeniu sporov, ktorým štát poskytuje záruku verejnej moci v jednotlivých fázach konania. To je základný rozdiel medzi jednotlivými typmi ADR, rozhodcovským a súdnym konaním. Riešenie sporov alternatívnymi metódami bolo logickou snahou o zefektívnenie riešenia sporov oproti nákladnému a zdĺhavému súdnemu procesu. Preto využívanie ADR býva odrazom funkčnosti súdneho systému danej krajiny. V krajinách s rýchlym a precízne fungujúcim súdnym systémom, akým je Nemecko, je využívanie ADR oveľa zriedkavejšie ako v krajinách s horšie fungujúcou súdnou mocou. Určitú úlohu zohráva aj konzervatívne prostredie európskeho kontinentálneho práva oproti flexibilnejšiemu systému USA, kde je ponuka a rozvoj jednotlivých ADR oveľa rozmanitejšia.<sup>1</sup>

## 1.2 Vzťah medzi ADR a rozhodcovským konaním

Sporným v odbornej literatúre býva vzťah medzi rozhodcovským konaním a ADR. Niekedy býva rozhodcovské konanie pokladané len za jeden z druhov ADR. Inokedy doktrína rozlišuje medzi ADR, rozhodcovským konaním a konaním pred štátnymi súdmi.<sup>2</sup> Základným spoločným znakom oboch metód je neopomenuteľná existencia vôle strán podrobiť sa tomuto riešeniu – dobrovoľnosť. Tá sa prejavuje jednak vo výbere konkrétneho spôsobu riešenia a tiež vo vplyve strán na priebeh a výsledok sporu. Ďalšími zjednocujúcimi znakmi je zmluvný základ a súkromnoprávny charakter.

Najpodstatnejší rozdiel je vo výsledku oboch metód. ADR sa snaží zdôrazňovať jednáciu nie rozsudzovaciu povahu konania. To sa premieta aj do výstupu. Zatiaľ čo cieľom rozhodcovského konania je vydať rozhodcovský nález, ktorý je pre obe strany záväzný a v prípade neplnenia dobrovoľne, môže byť využitý ako exekučný titul, v prípade ADR môže byť výsledkom nanajvyš dohoda o narovnaní, ktorá nie je exekučným titulom (môže sa ním však stať ak ju strany uzavrujú v podobe notárskeho zápisu so zvoľením k priamej

---

<sup>1</sup> RABAN, P. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 5.; podobně: ROZEHNALOVÁ, N., *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 23.

<sup>2</sup> ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 21

vykonateľnosti záväzkov z nej vyplývajúcich).<sup>3</sup> Odlišnosti tiež existujú v postavení tretích osôb, resp. osoby. V ADR nie je nevyhnutnou podmienkou jej neustrannosť na rozdiel od osoby rozhodcu v rozhodcovskom konaní. Rozdiel nájdeme tiež vo vplyve právneho poriadku miesta konania (lex fori). Pri ADR nie je nutné riešiť otázku rozhodného práva, pri rozhodcovskom konaní má táto otázka vplyv na konanie a nakoniec „štátnu príslušnosť“ rozhodcovského nálezu.

Klasifikácia ADR v odbornej literatúre býva veľmi rôznorodá čo je vzhľadom na povahu a podmienky vzniku tohto inštitútu pochopiteľné. Ja budem vychádzať z definície ADR ako metódy riešenia sporov kde pôsobia tretia strana či strany, ktoré sprostredkujú jednanie strán a existuje tu zmluvný vzťah medzi stranami a týmito osobami. Neradíme sem teda jednanie bez asistencie tretej strany. Tejto definíciou zodpovedá aj klasifikácia prof. Růžičku, ktorá je pre potreby tejto práce dostatočná a využiteľná.<sup>4</sup>

## 1.3 Typy ADR

### 1.3.1 Konciliácia a mediácia (resp. zmierovacie konanie)

Konciliácia a mediácia je hľadanie riešenia sporu zmierovacou cestou za aktívnej účasti tretej osoby – mediátora či konciliátora.<sup>5</sup> Táto osoba nemá právomoc vydať záväzné rozhodnutie. Podľa prof. Růžičky, aj keď sa používajú rozdielne termíny jedná sa v podstate o jeden spôsob riešenia sporov.<sup>6</sup> Výhodou tejto metódy je, že tretia osoba nehľadá nutne riešenie, ktoré je v súlade s právom, ale rozumný a spravodlivý kompromis.

Konciliačný (mediačný) proces má niekoľko obvyklých fáz:

1. **Uzavretie dohody** o prevedení zmierovacieho konania v prípade existujúceho, alebo v budúcnosti vzniknutého sporu.

---

<sup>3</sup> WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. Praha: Linde a.s., 2006, s.665

<sup>4</sup> RUŽIČKA, K.: *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005

<sup>5</sup> ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 25

<sup>6</sup> Zrovňaj napr. ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 26, kde sú vyzdvihnuté iste rozdiely a konciliátor sa považuje za „neobvykle aktívneho mediátora“. Mediátor len poskytuje stranám odporúčenia ako dosiahnuť dohody.; Vzorový zákon UNCITRAL pre konciliáciu. [http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-conc/03-90953\\_Ebook.pdf](http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-conc/03-90953_Ebook.pdf), ktorý v čl. 1, ods.3 uvádza, že konciliácia je proces, bez ohľadu na označenie ... kde strany žiadajú tretiu osobu (osoby), aby im asistovali v prijatí a dosiahnutí zmierneného riešenia sporu.

2. **Výber mediátora/konciliátora.** Ten nie je nijak obmedzený alebo upravený. Avšak v prípade konaní v rámci konkrétnej inštitúcie<sup>7</sup> sú nimi osoby zapísané na špeciálnom zozname a pre túto činnosť školené.
3. **Príprava konania**
4. **Priebeh konania.** Táto fáza obsahuje poväčšine zameranie na zlepšenie komunikácie medzi stranami a dosiahnutie konsenzu.

Zmierovacie konanie ponúka množstvo medzinárodných inštitúcií, väčšinou ako alternatívu k arbitrážnemu konaniu.<sup>8</sup>

### 1.3.2 Mini-trial

Je tiež formou zmierovacieho konania avšak má bližšie k formalizovaným formám urovnávania sporov. Jedná sa o hybridnú formu medzi mediáciou a arbitrážou. Jeho úlohou je, okrem riešenia sporu, načrtnúť možný výsledok pred súdom a uvedomiť si pozíciu jednotlivých strán v spore.

V Európe v súčasnosti ponúka mini-trial Belgian Centre for Arbitration and Mediation (CEPANI) od roku 1997.<sup>9</sup> Podmienkou určenou touto inštitúciou je, že strany musia byť zastúpené osobou s vysokým postom v danej spoločnosti<sup>10</sup>, ktorá ma právo odstúpiť od sporu, zaväzovať spoločnosť a posudzovať ciele spoločnosti z dlhodobého hľadiska.

### 1.3.3 Expertíza

Pod pojem expertíza sa zaraďujú konania, ktoré majú inú povahu ako konanie pred nestrannou treťou osobou. Jedná sa o posúdenie sporu z pohľadu technického či faktického, preto sú služby expertov využívané skôr v sporoch kde prevláda technický problém nad právnym.

Jednou z variant je ustanovenie nezávislého experta už na začiatku zmluvného vzťahu s vymedzením právomocí a povinností. Obe strany sa v zmluve podriadia jeho priebežnému riešeniu sporov. Tento postup je najefektívnejšie využiteľný v kombinácií s inými typmi konania alebo ako predpríprava k zahájeniu rozhodcovského či súdneho konania.

---

<sup>7</sup> WIPO či AAA

<sup>8</sup> WIPO, American Arbitration Association (AAA), Medzinárodná obchodná komora v Paríži (ICC), The London Court of International Arbitration, a i.

<sup>9</sup> Belgian Centre for Arbitration Rules in <http://www.cepani.be/EN/Default.aspx?Pid=952>

<sup>10</sup> „sufficiently high standard“ CEPANI Mini-trial rules, čl. 2. in <http://www.cepani.be/EN/Default.aspx?Pid=953>

V inštitucionalizovanej podobe sa s expertízou stretávame v rámci konaní Medzinárodnej obchodnej komory v Paríži, ktorá už v roku 1976 zriadila Medzinárodné centrum pre technické expertízy<sup>11</sup> a prijala pre toto konanie pravidlá<sup>12</sup>.

### 1.3.4 Mediácia-arbitráž (med-arb)

Sa radí k zmiešaním prostriedkom ADR a predstavuje kombináciu mediácie a arbitráže. V najvšeobecnejšej podobe ide o konanie, ktoré začína mediáciou a v prípade neúspechu sa z mediátora stáva rozhodca, ktorý rozhoduje v rámci rozhodcovského konania rozhodcovským nálezom. Niekedy však pre zaručenie nestrannosti býva osoba mediátora a arbitra odlišná. Existujú však aj iné formy med-arb kde jednotlivé konania nenasledujú jedno po druhom, ale prelínajú sa.<sup>13</sup>

### 1.3.5 Medialoa (mediation a last offer arbitration)

Tento typ urovnávania sporov sa tiež objavil v USA. Tiež sa delí do dvoch fáz. Prvá fáza je mediačná či konciliačná. Ak nie je schopná nestranná osoba dospieť k riešeniu, vyzve strany k návrhu čo najlepších ponúk („*the best last offer*“). Tieto dôkladne preskúma a navrhne stranám riešenie. Ak nedôjde k vyriešeniu v tomto stupni, prechádza konanie do druhej fázy – arbitráže („*the last offer arbitration*“), kde je najvhodnejšia z ponúk zaradená do rozhodcovského nálezu. Po prvej fázy však môže nasledovať aj klasická arbitráž nie len „*the last offer arbitration*“.

---

<sup>11</sup> International Centre for Technical Expertise

<sup>12</sup> ICC Rules for Technical Expertise

<sup>13</sup> Napr. systém tzv. mediačných okien („mediation windows“) kedy samotné rozhodcovské konanie je prerušované mediáciou ak existuje možnosť vyriešenia sporu v zmierovacom konaní. Tento systém obsahuje napr. čl. 9 Commercial Arbitration Rules of AAA in <http://www.adr.org/sp.asp?id=22440#M-9>

## 2. Rozhodcovské konanie

### 2.1 Pojem rozhodcovského konania a medzinárodného rozhodcovského konania

Oprávnenie a súčasne povinnosť rozhodovať spory v civilizovaných štátoch prislúcha štátu, ktorý túto právomoc zveruje nezávislým súdom. Štát môže prostredníctvom právnych predpisov pripustiť, aby určitý druh sporov mohli rozhodovať osoby - rozhodcovia (arbitri) v rozhodcovskom konaní - arbitráži<sup>14</sup> mimo štátny súdny systém. Rozhodcovské konanie (arbitráž) definuje prof. Rozehnalová ako „*dobrovolné postoupení řešení sporu neutrální třetí straně, rozhodcům či rozhodčímu soudu (tj. soukromým osobám či nestátní instituci), která vydá po provedení řízení závazné a vykonatelné rozhodnutí*“.<sup>15</sup> Medzinárodná obchodná arbitráž je potom riešenie sporov o majetkové nároky, ktoré vznikli pri výkone medzinárodného obchodného styku - spory z tzv. medzinárodným prvkom.<sup>16</sup> Medzinárodný prvok môže spočívať v účastníkoch konania (rozdielna štátna príslušnosť, rozdielne sídlo či pobyt), v predmete právneho vzťahu (napr. plnenie zo zmluvy má byť v zahraničí), v subjektoch právneho vzťahu, ktorý je predmetom sporu alebo v iných skutočnostiach, ktoré objektívne zakladajú vzťah k inému právnemu poriadku.

### 2.2 Teoretické koncepcie rozhodcovského konania

Pre dôslednejšie pochopenie právnej povahy medzinárodného rozhodcovského konania je podstatné spomenúť teoretické koncepcie, ktoré sa venujú povahe a ďalším aspektom rozhodcovského konania. Tieto teórie odlišne hodnotia úlohu suverénneho štátu na jednej strane a vôle strán na strane druhej. Na jednom konci hodnotového spektra je štátny centralisticko-pozitivistický pohľad na medzinárodnú arbitráž ako na systém alternatívneho konania ku konaniu súdnemu, ktorý je odvodený od súdnej moci štátu na druhom nadnárodný systém medzinárodnej arbitráže ako súkromnoprávneho riešenia sporov, úplne nezávislého od štátu.<sup>17</sup> Sledovanie určitej teoretickej doktríny sa premieta do hodnotenia množstva otázok akými sú postavenie rozhodcu, zodpovednosť rozhodcu, hodnotenie rozhodcovskej zmluvy, vzťah medzi stranami a rozhodcom, určenie rozhodného práva pre jednotlivé vzťahy a otázky

<sup>14</sup> Růžička, K.: *K otázce právní povahy rozhodčího řízení*. Bulletin advokacie, 2003, č. 5, s. 34.

<sup>15</sup> ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s.42

<sup>16</sup> § 37 Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

<sup>17</sup> Rozehnalová, N.: *Rozhodčí řízení- alternativa k řízení soudnímu*. Právní fórum, 2008, č.4, s. 124.

v rámci rozhodcovského konania až po ponímanie rozhodcovského nálezu. Existujú štyri hlavné teoretické koncepcie, ktoré sa pokúsím stručne charakterizovať.

### 2.2.1 Zmluvná teória

Pri zmluvnej teórii môžeme rozoznať dva jej smery. Klasická zmluvná teória vychádza z premisy, že „základom pravomoci rozhodcov k projednání a rozhodnutí sporu je výlučně smlouva.“<sup>18</sup>. Rozhodcovské konanie má preto základ v rozhodcovskej zmluve a jeho realizácia je závislá na vôli strán. Úlohou arbitra je zistiť obsah dohody medzi stranami a vteliť ho do rozhodcovského nálezu. Rozhodcovský nález má preto v klasickej zmluvnej teórii tiež podobu zmluvy medzi stranami. Moderná verzia zmluvnej teórie hovorí o zmluvnej podstate arbitráže, avšak nález už za zmluvu medzi stranami nepokladá. Predstavitelia tejto teórie odmietajú rozhodujúci vplyv štátu na rozhodcovské konanie. Strany sa dobrovoľne rozhodujú o podriadení sa arbitráži a dobrovoľne súhlasia, že rozhodcovský nález spĺňa. V prípade dobrovoľného neplnenia sa nález pokladá za zmluvu, ktorá je vykonateľná pred súdom. V medzinárodnom rozsahu aplikovanie tejto teórie vedie až tzv. delokalizovanej arbitráži, ktorá úplne popiera akýkoľvek vplyv národného práva. Strany a rozhodcovia majú širokú možnosť v určovaní rozhodného práva a žiadne národné právo nemá právo na kontrolné zásahy (napr. zrušenie rozhodcovského nálezu). S tým je spojený aj názor, že rozhodnutie môže byť vynútené kdekoľvek na svete. V súčasnosti je táto teória spájaná hlavne s americkými právnymi školami. Z českých autorov je zástancom doc. Raban.<sup>19</sup> Taktiež Ústavní súd ČR vychádza skôr z doktríny zmluvnej než jurisdikčnej (ÚS č. III. US 174/2002).<sup>20</sup>

---

<sup>18</sup> Bělohávek, A., Pezl, T.: Postavení rozhodčího řízení v systému ochrany práv a ústavního pořádku České republiky a dalších zemí. Právní rozhledy, 2004, č.7, s. 257

<sup>19</sup> Raban, P.: K odpovědnosti rozhodce a rozhodčího soudu. Bulletin advokacie, 2003, č. 1, s.25-34.

<sup>20</sup> Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 7. 2002, sp. zn. IV. ÚS 174/02. K právní povaze rozhodčích nálezů. „Charakter rozhodčí činnosti je založený smlouvou delegující vůli stran a její výsledek je činností narovnávací ve smyslu § 585 občanského zákoníku. Výsledek pak je kvalifikovanou formou závazku a jako takový je též závazný. Rozhodce nenalézá právo, ale tvoří (eventuálně napevno staví, vyjasňuje, tedy narovná) závazkový vztah v zastoupení stran. Jeho moc tedy není delegovaná svrchovanou mocí státu, ale pochází od soukromé vlastní moci stran určovat si svůj osud. Rozhodčí nález je vynutitelný z důvodu vynutitelnosti závazku, který byl rozhodcem v zastoupení stran uzavřen.“ Bulletin advokacie, 2002, č. 11-12, s.111

## 2.2.2 Jurisdikčná teória

Jurisdikčná teória vychádza z kontradiktórnej povahy rozhodcovského konania a teda arbitri vykonávajú rozhodovaciu právomoc. Spory riešia cestou nachádzania práva na základe právomoci delegovanej štátom (zákonom o rozhodcovskom konaní) a nie dohodou strán. Rozhodcovské konanie je preto považované za alternatívne k súdnemu konaniu. Rozhodcovský nález má charakter rozhodnutia súkromnoprávneho subjektu, ktorému zákonodarca prepožičal charakter vykonateľného (exekučného)<sup>21</sup> titulu a je preto jurisdikčným aktom vydaným na základe delegácie jurisdikčnej právomoci štátom. V medzinárodnom rozsahu, podľa významného zástancu jurisdikčnej teórie F. A. Manna, odvodzuje medzinárodné rozhodcovské konanie svoju zákonnosť a účinnosť od konkrétneho národného právneho systému. Národná právna úprava vymedzuje platnosť rozhodcovskej zmluvy, jej účinky, právomoc arbitrov a nakoniec aj účinky rozhodcovského nálezu. Podľa prof. Růžičku je možné jurisdikčnú teóriu deliť na niekoľko odnoží<sup>22</sup>. Na tzv. teóriu delegačnú, rozsudkovú a teóriu národného práva. Základom prvej je názor, že právomoc rozhodcov riešiť spor nie je udelená stranami sporu ale štátom a rozhodca sa po dobu rozhodovania stáva dočasne sudcom. Rozsudková teória priznáva rozhodcovskému nálezu povahu rozsudku a v zahraničí ho bude možné vynútiť ako akékoľvek súdne rozhodnutie cudzieho štátu. Podľa teórie národného práva, práve národné právo dáva rozhodcom oprávnenie daný spor rozhodnúť. Podľa názoru prof. Kučeru sa česká právna úprava prikláňa k teórii rozsudkovej a to hlavne z dôvodu úpravy obsiahnutej v ZRŘ, ktorý v §28 odst.2 priznáva riadne doručenému nálezu účinky právoplatného súdneho rozhodnutia.

## 2.2.3 Zmiešaná teória

Táto teória v sebe spája prvky teórií zmluvnej a jurisdikčnej. Na jednej strane zmiešaná teória uznáva pôvod arbitráže odvodený od súkromnoprávnej zmluvy uzavretej medzi stranami, na strane druhej nutnosť vplyvu štátu na rozhodcovské konanie v podobe právnej úpravy. Oba tieto prvky sú v arbitráži súčasne spojené. Dôsledkom tejto koncepcie je silné pripútanie k miestu konania, nie však neprekonateľné. Silný vplyv má aj rozhodcovská zmluva, na ktorú sa nazerá ako na zmluvu. Konanie je preto regulované vôľou strán, ale

---

<sup>21</sup> §274 c) Občanského soudního řádu

<sup>22</sup> Růžička, K.: *K otázce právní povahy rozhodčího řízení*. Bulletin advokacie, 2003, č. 5, s. 35.

v medziach procesných noriem práva fóra. Právo rozhodné sa určuje podľa noriem medzinárodného práva súkromného.

#### **2.2.4 Autonómna teória**

Je najmladšou koncepciou, ktorá vznikla až v druhej polovici dvadsiateho storočia a súčasne najokrajovejšou. Teória pokladá medzinárodné rozhodcovské konanie za autonómny inštitút nezávislý na národnom práve a zdôrazňuje odpútanie sa od konkrétnych inštitútov a inštitúcií národného práva. Táto teória najlepšie vystihuje súčasný cieľ a postavenie medzinárodnej arbitráže v medzinárodných ekonomických vzťahoch. Problém však nastáva tam kde sa vyskytne nutnosť uplatnenia kontrolných alebo podporných funkcií štátu.

### **2.3 Charakteristické znaky rozhodcovského konania**

Aj napriek odlišnostiam v právnej povahe rozhodcovského konania, ktoré prinášajú jednotlivé teoretické koncepcie je možné určiť všeobecné charakteristické znaky rozhodcovských konaní.

#### **1. Vzájomná dohoda strán**

Základnou podmienkou existencie je vzájomná dohoda strán o tom, že ich majetkový spor bude rozhodovať jeden alebo viac rozhodcov alebo určitý rozhodcovský súd. Jedná sa v podstate o zmluvné prenesenie jurisdikcie zo štátnych súdov na rozhodcov. Podľa § 2 odst. 3 ZRŘ môže mať dohoda strán – rozhodcovská zmluva podobu zmluvy o rozhodcovi, rozhodcovskej doložky alebo tzv. neobmedzeného kompromisu. O podobe a náležitostiach rozhodcovskej doložky budem písať v ďalšej kapitole. Pre obecný súd existencia rozhodcovskej zmluvy znamená v súlade s §106 OSŘ povinnosť zastaviť konanie v prípade, že žalovaný uplatní v súdnom konaní námietku, že vec má byť prejednaná v rozhodcovskom konaní.

#### **2. Predmet rozhodcovského konania**

Čo môže byť predmetom rozhodcovského konania vymedzuje ZRŘ v §1. Jedná sa v zásade o všetky spory, ktorých predmetom je majetok alebo je ho možné vyjadriť v majetkových hodnotách. Dôsledné uplatnenie vyššie spomínanej zmluvnej teórie, ktorú v svojom rozhodnutí 174/02 preferuje aj Ústavný súd by znamenalo, že sporné strany môžu uzavrieť rozhodcovskú zmluvu a postúpiť rozhodcom k rozhodnutiu spor, ktorý je z rozhodcovského konania vylúčený. Práve na ochranu určitých právnych vzťahov obsahujú

právne poriadky mantinely rozhodcovského konania v podobe okruhu otázok, ktoré môžu byť rozhodované rozhodcami.

### 3. Rozhodcovia

Spory v rozhodcovskom konaní majú byť rozhodnuté nezávislými a nestrannými osobami - rozhodcami. Nemôžu v žiadnom prípade vystupovať ako zástupcovia strán alebo jednej zo strán. V prípade oprávnených pochybností o nestrannosti rozhodcu môže byť rozhodca vylúčený stranami, inštitúciou alebo súdom.<sup>23</sup> Rozhodcovia môžu byť nielen právnicmi, ale aj osoby s určitými odbornými znalosťami súvisiacimi so sporom.

### 4. Konečné a záväzné rozhodnutie

Výsledkom činnosti rozhodcov môže byť v zmysle § 23 ZRŘ rozhodcovský nález alebo uznesenie o zastavení rozhodcovského konania. Rozhodcovský nález je konečným rozhodnutím vo veci samej. Proti tomuto rozhodnutiu obecné nie je možné podať odvolanie k súdu vyššej inštancie. Strana sa môže pokúsiť o zrušenie nálezu pred súdom krajiny, v ktorom konanie prebiehalo.<sup>24</sup> Vzorový zákon UNCITRAL o medzinárodnej obchodnej arbitráži v čl. 31 odst. 1 stanoví, že rozhodcovský nález bez ohľadu na skutočnosť, v ktorom štáte bol vydaný, je záväzným a podlieha výkonu príslušným súdom. Na rozdiel od rozhodnutí obecných súdov je otázka uznávania a výkonu cudzích rozhodcovských nálezov vydaných na území jedného štátu v inom štáte vyriešená už dlhšiu dobu. ZRŘ pre tento prípad vyžaduje v §38 splnenie zásady vzájomnosti.<sup>25</sup>

## 2.4 Výhody a nevýhody rozhodcovského konania

Výhody aj nevýhody arbitráže sú relatívne a závislé na konkrétnych okolnostiach prípadu a chovaní strán či rozhodcov. Veľkú úlohu tu zohráva aj fakt či sa konanie vedie ad hoc alebo v rámci inštitucionalizovanej arbitráže.

### 2.4.1 Výhody

Všeobecne bol zaužívaný názor, že rozhodcovské konanie má nižšie náklady oproti konaniu súdnemu. Dnes sa však už poplatky súdne a rozhodcovské výrazne nelíšia.<sup>26</sup> Značné

---

<sup>23</sup> Vzorový zákon UNCITRAL pro mezinárodní obchodní arbitráž, články 12, 13; Rozhodčí pravidla ICC, článek 11; Rozhodčí pravidla UNCITRAL, článek 11; § 8, §11 a §12 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení

<sup>24</sup> Postup podľa §31 ZRŘ

<sup>25</sup> Růžička, K.: *K otázce právní povahy rozhodčího řízení*. Bulletin advokacie, 2003, č. 5, s.40

<sup>26</sup> Julian D. M. Lew, Loukas A. Mistelis, Stefan Kröll. *Comparative international commercial arbitration*, Kluwer Law International, 2003. s. 9

rozdiely však môžu byť v nákladoch konania ad hoc a nákladoch pred jednotlivými rozhodcovskými inštitúciami. Výhodou pre strany býva, že v prípade inštitucionalizovanej arbitráže sú výdavky a náklady vopred fixne stanovené a tým dopredu predvídateľné.

Asi najpodstatnejšou výhodou rozhodcovského konania je jeho rýchlosť oproti konaniu súdnemu. Tá je zaručená jednak jeho jednoinštančnosťou. Rozhodcovské konanie končí spravidla vydaním rozhodcovského nálezu, ktorý je okamžikom doručenia stranám sporu právoplatným a vykonateľným. Niektorí autori pre tvrdosť tohto princíp pokladajú nemožnosť podania opravného prostriedku skôr za nevýhodu. ZRŘ v ustanovení § 27 však stranám poskytuje možnosť zjednať si v rozhodcovskej zmluve preskúmanie nálezu iným rozhodcom. Potom záleží len na stranách sporu či uprednostnia jednoinštančnosť a teda rýchlosť konania alebo možnosť revízie. Rýchlosť rozhodcovského konania je podporovaná aj inými inštitútmi, ktoré v svojich poriadkoch stanovujú stále rozhodcovské sudy. Sú nimi napríklad lehoty pre vydanie nálezu alebo možnosť tzv. zjednodušeného (urýchleného) konania. Rýchlosť konania ovplyvňuje aj možnosť rýchlejšej neformálnej komunikácie a doručovania a možnosť presunu miesta konania na miesto dôkazné.

Menšia formálnosť a jednoduchšie procesné pravidlá sú výhody rozhodcovského konania využívaná hlavne v medzinárodnej inštitucionalizovanej arbitráži. V prípade voľby stáleho rozhodcovského súdu, strany z rôznych štátov využívajú procesné pravidlám zvolené daným rozhodcovským súdom. V ostatných prípadoch majú možnosť si v zmluve dohodnúť vlastný procesný postup.

Ďalšou z výhod je široká autonómia vôle daná stranám a rozhodcom. Strany môžu ovplyvniť okrem základných podmienok (voľba rozhodcovského súdu či rozhodcov) aj iné akými sú miesto konania, dobu, jednanie, či bude rozhodované len na základe predložených písomností atď. Niektoré právne úpravy idú ešte ďalej a povoľujú ešte väčší zásah - voľbu procesných pravidiel, zjednanie nezrušiteľnosti rozhodcovského nálezu, atď. Aj vďaka tomu je rozhodcovské konanie výrazne flexibilnejšie a adaptabilnejšie voči súdnemu konaniu a lepšie reaguje na meniace sa podmienky medzinárodných obchodných vzťahov.

Vďaka neverejnosti rozhodcovského konania<sup>27</sup> je možné utajiť existenciu sporu či priebehu konania, obchodné tajomstvo či dôverné obchodné informácie a tým chrániť reputáciu spoločnosti v obchodnom styku.

Jednou z najvýznamnejších istôt sú dobré predpoklady na uznanie a výkon rozhodcovských nálezov. Tá je daná na jednej strane povahou konania, ktoré nie je tak pevne

---

<sup>27</sup> § 19 odst. 3 ZŘR

spájané s konkrétnym štátom a teda výkonom jurisdikcie jedného štátu na území druhého štátu a tým sa stáva prijateľnejšou pre strany, na strane druhej existenciou Newyorského dohovoru.<sup>28</sup>

Ďalšou základnou črtou medzinárodnej obchodnej arbitráže je jej všeobecná spoľahlivosť a prijateľnosť pre zmluvné strany pri riešení sporov z obchodných transakcií. Zmluvné strany majú často obavy z cudzích súdov a neznámeho systému súdnictva. Často je s tým spojený aj strach z korupcie a obhajovania svojich záujmov v neznámom prostredí v štáte s odlišným právnym systémom. Práve preto je pre väčšinu zmluvných strán v medzinárodnom obchodnom styku nezávislá arbitrážna inštitúcia lokalizovaná na neutrálnom mieste tým najprijateľnejším riešením.<sup>29</sup>

Neposlednou výhodou je odbornosť rozhodcov.

## 2.4.2 Nevýhody

Nedostatky arbitráže bývajú výraznejšie spojené s ad hoc rozhodcovským konaním. Najčastejšie sa sme radí nedostatok právnych nástrojov v rukách strán, neodôvodnené predlžovanie konania stranou (napádaním platnosti rozhodcovskej zmluvy, podaním návrhu na súd na vylúčenie rozhodcu, atď.). Veľkou nevýhodou je nedostatok donucovacej právomoci rozhodcov a preto závislosť od vôle strán spolupracovať. To sa prejavuje možnosťou vykonať výsluch svedkov a znalcov súdom len v prípade, že sa dostavia dobrovoľne a tiež nemožnosť nariadiť predbežné opatrenia. Strany preto na predbežnú úpravu pomerov musia využiť súdnu cestu. Nevýhodou je tiež nemožnosť nariadiť spoločné prejednanie súvisiacich sporov.

V medzinárodnom rozmere býva najväčšou nevýhodou rozdiel v jednotlivých právnych úpravách arbitrability<sup>30</sup> sporu. Dochádza tak k situácii, kedy spor je v mieste konania sporu arbitrážny a v mieste výkonu rozhodcovského nálezu nie.

## 2.5 Druhy rozhodcovského konania

Tak ako väčšinu právnych inštitútov aj rozhodcovské konanie je možné deliť z pohľadu mnohých kritérií. Prvým z nich je kritérium väzby na niektorý z ADR. Tu

---

<sup>28</sup> Vid' nižšie

<sup>29</sup> Až 44% spoločností v roku 2008, ktoré riešili spor vzniknutý v rámci medzinárodného obchodného styku využilo medzinárodnú arbitráž. in *International Arbitration: Corporate attitudes and practices 2008*, [http://www.pwc.co.uk/en\\_UK/uk/assets/pdf/pwc-international-arbitration-2008.pdf](http://www.pwc.co.uk/en_UK/uk/assets/pdf/pwc-international-arbitration-2008.pdf)

<sup>30</sup> Vid' nižšie kapitola o rozhodcovskej doložke.

rozlišujeme konanie z predstupňom alebo bez predstupňa. Ide o tzv. stupňovitý (eskalačný)<sup>31</sup> proces riešenia sporov kedy pred podaním žaloby sa strany zaväzujú, že sa posnažia o vyriešenie konfliktu v zmierovacom konaní.<sup>32</sup>

Ďalšie delenie je delenie na konanie z časovým alebo bez časového obmedzenia.<sup>33</sup>

Relatívne novým je delenie na tradičné rozhodcovské konanie a on-line rozhodcovské konanie.

Avšak najpodstatnejším je delenie na rozhodcovské konanie pred stálymi rozhodcovskými súdmi a ad hoc rozhodcovské konanie.

### 2.5.1 Rozhodcovské konanie ad hoc

Rozhodcovské konanie ad hoc je dohoda strán, že riešenie sporu zveria jednému či viacerým rozhodcom. Rozhodcov si strany vyberú samy, poveria oprávnenú osobu (*appointing authority*), alebo pomocou iného mechanizmu<sup>34</sup>, pričom nie sú viazaní žiadnym zoznamom rozhodcov ani pravidlami konania (ako to býva pri stálej rozhodcovskej inštitúcii). Obmedzení sú samozrejme len ustanovením právnych noriem. Špecifikom arbitráže ad hoc je flexibilita konania prejavujúca sa v možnosti strán ovplyvniť začiatok, priebeh aj koniec konania. Strany si dohodujú aj procesné pravidlá, poprípade odkazujú na konkrétne procesné pravidlá. Ak pravidlá dohodnuté nie sú, je postup v konaní ponechaný na uvážení rozhodcov. Taktiež ak sa strany nedohodnú na rozhodnom práve a aplikovateľných rozhodcovských pravidlách, rozhodujúce budú kolízne normy práva miesta konania. Skúsené strany alebo rozhodcovia sa uchýľujú k využívaniu pravidiel rozhodcovských súdov, prípadne pravidiel UNCITRAL alebo iných rozhodcovských poriadkov<sup>35</sup>. Vzhľadom na to, že rozhodcovské konanie ad hoc neobsahuje toľko procesných záruk ako konanie inštitucionálne odporúča sa hlavne stranám s dlhodobjšími skúsenosťami s medzinárodnou arbitrážou. V súčasnosti je táto forma využívaná skôr v medzinárodnom ekonomickom práve pri riešení investičných sporov medzi štátom a nadnárodnou spoločnosťou alebo v prípade veľkých

---

<sup>31</sup> *an escalating dispute resolution proces*

<sup>32</sup> Tento prístup praktizuje väčšina stálych rozhodcovských inštitúcii. Okrem iného Rozhodcovský súd pri ICC v Paríži. V prípade doložiek typu: „*všetky spory vyplývajúce z tejto zmluvy budú riešené zmierom. Ak nedôjde k zmierovaciemu riešeniu sporu, je príslušný k riešeniu sporu rozhodcovský súd XY.*“

<sup>33</sup> Rôzne varianty konaní s časovým obmedzením ponúka tiež väčšina stálych rozhodcovských inštitúcii. Tiež rozhodcovský súd pri HK ČR a AK ČR. V tomto prípade ide len o jednoduché skrátenie lehôt na prejednanie sporu a vydanie nálezů.

<sup>34</sup> Vid' kapitola o ustanovovaní rozhodcov.

<sup>35</sup> Rozhodcovský poriadok Európskej hospodárskej komisie OSN

nadnárodných spoločností s vlastnými odborníkmi na ad hoc arbitráž, ktorý sa nechcú podriaďovať žiadnej inštitúcii.

Inštitucionalizovaná arbitráž sa vyvinula postupným zovšeobecňovaním a opakovaným využívaním rozhodcovských zmlúv, procesných pravidiel a ďalších ustanovení, ktorými sa riadili ad hoc konané arbitráže. Postupne tak dochádzalo ku vzniku arbitráže podporovanej konkrétnou inštitúciou, ktorá pre určitý okruh prípadov zaistila najvhodnejšie procesné pravidlá a pomoc stranám.

## 2.5.2 Inštitucionálna arbitráž

Inštitucionalizované rozhodcovské konanie je konanie kde je spor prejednávaný pred stálou rozhodcovskou inštitúciou, najčastejšie nazývanou rozhodcovský súd, arbitrážne stredisko, atď. Zriadenie tejto inštitúcie upravuje právny poriadok štátu jeho sídla. Podľa ustanovenia § 13 odst. 1 ZRŘ môže byť stály rozhodcovský súd zriadený len na základe zákona.<sup>36</sup> Stály rozhodcovský súd sa od ad hoc ustanoveného senát líši obvykle v tom, že má:

- sídlo
- štatút
- štatutárne orgány konajúce jeho menom
- dopredu stanovené pravidlá konania, pravidlá o nákladoch rozhodcovského konania
- administratívny aparát a zoznam rozhodcov<sup>37</sup>

V prípade, že sa strany rozhodcovskej doložky dohodnú na inštitucionalizovanej arbitráži postupujú výberom najvhodnejšej rozhodcovskej inštitúcie s ohľadom na charakter obchodného vzťahu alebo sporu. Strany sú následne povinné postupovať v súlade s rozhodcovskými pravidlami danej inštitúcie. Výber vhodnej inštitúcie je dôležitým krokom, ku ktorému by strany mali pristupovať s uvážením. V pravidlách jednotlivých uznávaných medzinárodných rozhodcovských inštitúcií totižto existujú mnohé rozdiely, ktoré odzrkadľujú oblasť otázok, ktoré zvyknú riešiť.

Hlavné výhody inštitucionalizovanej arbitráže v porovnaní s ad hoc arbitrážou sú hlavne záruka dobrého mena a tým aj kvalita rozhodnutia, čo zvyšuje pravdepodobnosť dobrovoľného výkonu rozhodcovského nálezu<sup>38</sup>, administratívna podpora, fixné určenie

<sup>36</sup> §13 odst. 2 ZRŘ ďalej upravuje, že stály rozhodcovský súd môže vydať svoj štatút a svoje pravidlá, ktoré musia byť uverejnené v Obchodnom vestníku.

<sup>37</sup> ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 66

<sup>38</sup> Až 92% nálezov Rozhodcovského súdu v Paríži je dobrovoľne splnených.

výdavkov a nákladov konania, zabezpečenie technického vybavenia a kontinuálne vzdelávanie rozhodcov.<sup>39</sup>

Medzinárodné rozhodcovské inštitúcie najčastejšie vznikajú pri obchodných komorách alebo burzách a môžeme ich rozdeliť do troch základných kategórií. Prvú kategóriu tvoria rozhodcovské inštitúcie založené v rovine súkromného medzinárodného práva - medzinárodné rozhodcovské inštitúcie súkromnej obchodnej arbitráže. Táto kategória je aj predmetom môjho záujmu v tejto práci. Druhú tvoria inštitúcie v oblasti medzinárodného práva verejného. Jedná sa najmä o často využívané Medzinárodné stredisko pre riešenie investičných sporov (ICSID) alebo Stály rozhodcovský súd v Haagu. Tretiu skupinu tvoria špeciálne rozhodcovské tribunály utvorené na osobitné účely.<sup>40</sup>

Ďalším možným delením stálych rozhodcovských inštitúcií je ich delenie na rozhodcovské súdy s obecnou pôsobnosťou a s pôsobnosťou zvláštnou, ktoré majú oprávnenie rozhodovať spory vznikajúce z určitých právnych vzťahov.

Na území Českej republiky v súčasnosti pôsobia tri stále rozhodcovské inštitúcie súkromného práva. Rozhodcovský súd pri Hospodárskej komore ČR a Agrárnej komore ČR (ako jediný rozhodcovský súd s generálnou pôsobnosťou) a dva špecializované s obmedzenou pôsobnosťou – Burzový rozhodcovský súd pri Burze cenných papierov Praha a Rozhodcovský súd pri Českomoravskej komoditnej burze Kladno

Medzi renomované zahraničné rozhodcovské inštitúcie patrí napríklad: Medzinárodný rozhodcovský súd v Londýne (LCIA), Medzinárodný rozhodcovský súd Medzinárodnej obchodnej komory v Paríži (ICC), Americká rozhodcovská asociácia (AAA), Rozhodcovský inštitút Obchodnej komory v Štokholme (SCCI), Medzinárodné rozhodcovské stredisko v Hongkongu (HKIAC), Stredisko arbitráže a mediácie Svetovej organizácie duševného vlastníctva WIPO a mnoho ďalších.

---

<sup>39</sup> CHOVANCOVÁ, K. *Medzinárodná obchodná arbitráž vo vybraných štátoch európy*. Bratislava: Veda, 2008, s. 32

<sup>40</sup> Napr. Tribunál pre riešenie nárokov Iránu a USA (Iran-USA Claims Tribunal) alebo Tribunál pre rozhodovanie sporov o spiacich účtoch vo Švajčiarsku CRT (The Claims Resolution Tribunal for Dormant Accounts in Switzerland)

### 3. Pramene právnej úpravy rozhodcovského konania

Aj keď samotná rozhodcovská zmluva nie je prameňom práva, považujem za dôležité spomenúť ju v tejto súvislosti. Rozhodcovská zmluva medzi stranami je základom celého právneho rámca rozhodcovského konania a v prípade jej neplatnosti, neexistuje právny základ rozhodcovského konania.<sup>41</sup> Vzhľadom na silnú pozíciu autonómie vôle strán hneď za rozhodcovskou zmluvou spomeniem pravidlá zvolené stranami. Tieto pravidlá sa vzťahujú na všetky arbitráže, ktorých strany si ich zvolili. Ak si teda strany nedohodli konkrétny postup v rozhodcovskej zmluve<sup>42</sup>, môžu upraviť svoje vzťahy odkazom na pravidlá. Väčšinou sa jedná o pravidlá stálej rozhodcovskej inštitúcie a je nimi ucelený súbor procesných noriem. Obsah týchto pravidiel zákon ani medzinárodná zmluva nevymedzuje, len kogentnými normami daného právneho poriadku vymedzuje rámec, v ktorom sa môže rozhodcovská inštitúcia pohybovať.

#### 3.1 Vnútroštátna úprava

Ďalší stupeň tvorí vnútroštátna úprava, ktorá v posledných rokoch zaznamenala mnoho zmien. Impulzom bol bez pochyb exponenciálny nárast medzinárodného obchodu a tým aj úpravy riešenia sporov. Základným právnym predpisom upravujúcim rozhodcovské konanie na území Českej republiky je zákon č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů (s účinnosťou od 1.1. 1995). Hlavnou zmenou oproti starému zákonu bolo rozšírenie rozhodcovského konania aj na spory vnútroštátne. Tým bola daná možnosť súkromným osobám riešiť majetkové spory prostredníctvom rozhodcovského súdu.

Upravuje problematiku ad hoc konania aj konania pred stálym rozhodcovským súdom. Zákon je silne ovplyvnený ustanoveniami Vzorového zákona UNCITRAL, ale aj textom dovtedy platného zákona o rozhodcovskom konaní v medzinárodnom obchodnom styku (platil od roku 1963). Zasahuje celý proces od zahájenia sporu, založenia právomoci rozhodcov, priebeh konania, vzťah k štátnemu súdnictvu, rozhodcovský nález a jeho zrušenie a výkon, a aj problematiku konania s medzinárodným prvkom.

---

<sup>41</sup> Existujú výnimky kedy možno konať bez zmluvy ako napr. podľa Washingtonského dohovoru(ICSID).

<sup>42</sup> „není-li v rozhodčí smlouvě dohodnuto jinak“ (*unless otherwise agreed by the parties*). Např. článek 26 Vzorového zákona: „*Unless otherwise agreed by the parties, the arbitral tribunal (a) may appoint one or more experts...*“

Medzi ďalšie vnútroštátne právne pramene rozhodcovského konania patrí hlavne zákon č. 214/1992 Sb. o burze cenných papierov<sup>43</sup> a zákon č. 256/2004 Sb. o podnikaní na kapitálovom trhu v platnom znení.<sup>44</sup>

Medzi zákonné pramene je treba zahrnúť aj normy zakladajúce tri stále rozhodcovské inštitúcie v Českej republike.<sup>45</sup>

Hmotné právo, ktorým sa posudzuje výklad obchodnej zmluvy, podstata sporu a rozhodujú prípadné ďalšie otázky hmotného práva, nazývame právom rozhodným. Ak si strany toto právo neurčia, určia použiteľné hmotné právo rozhodcovia. Nemusí ním byť nutne len vnútroštátne právo niektorého štátu. Vzťah medzi stranami sa môže riadiť aj medzinárodnou zmluvou hmotnoprávnej povahy.<sup>46</sup>

### *3.2 Medzinárodná úprava*

Nad vnútroštátnou úpravou je podstatné spomenúť zvyklosti medzinárodnej arbitráže, ktoré sa v rôznej miere prejavujú v každom arbitrážnom konaní. Jedná sa o rôzne zvyklosti, z ktorých niektoré boli kodifikované do podoby pravidiel. Komisia UNCITRAL prišla z mnohými iniciatívami, ktoré prispeli k modernej podobe rozhodcovského konania, no najvýznamnejším je Vzorový zákon o medzinárodnej obchodnej arbitráži zo dňa 21.6.1985. Rozhodcovia a strany sa môžu dohodnúť, že niektorými z týchto zvyklostí sa bude arbitráž riadiť. Tým medzinárodné arbitrážne zvyklosti, ktoré sú kodifikované rôznymi medzinárodnými organizáciami aj tie, ktoré sú len zdieľané v rámci rozhodcovskej komunity, smerujú k vytváraniu kontinuity v systéme rozhodcovských konaní.

Na vrchole právnych prameňov medzinárodnej obchodnej arbitráže stoja všetky medzinárodne zmluvy k nej sa vzťahujúce. Ustanovenie § 47 ZRŘ stanovuje aplikačnú prednosť úpravy v medzinárodných zmluvách pred národnou zákonnou úpravou.<sup>47</sup>

V medzinárodnej obchodnej arbitráži je jednou z najvýznamnejších zmlúv Dohovor o uznaní a výkone cudzích rozhodcovských nálezov<sup>48</sup>. Predstavuje základný kameň uznávania

---

<sup>43</sup> Tento, dnes už zrušený zákon, obsahoval zmocnenie na založenie burzového rozhodcovského súdu Burzou cenných papierov. Dnes je toto zmocnenie súčasťou zákona č. 256/2004 Sb., o podnikaní na kapitálovom trhu.

<sup>44</sup> Konkrétne §72 upravujúci burzový rozhodcovský súd

<sup>45</sup> Zákon č. 223/1994 Sb., o sloučení Československé obchodní a průmyslové komory s Hospodářskou komorou České republiky, o některých opatřeních s tím souvisejících a o změně a doplnění zákona ČNR č. 301/1992 Sb., o HK ČR a AK ČR, na jeho základe bol zriadený RS; zákon č. 214/1992 Sb., o burze cenných papírů zřizující BRS a zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách zřizující KRS

<sup>46</sup> Napr. kúpnopredajné zmluvy v medzinárodnom obchode sa zvyknú riadiť Viedenským dohovorom o medzinárodnej kúpe tovaru, ktorý ma momentálne vyše 70 zmluvných štátov.

<sup>47</sup> Ustanovenia ZRŘ sa použijú len pokiaľ nestanovia niečo iné ako medzinárodná zmluva, ktorou je ČR viazaná a ktorá bola vyhlásená v Zbierke zákonov alebo v Zbierke medzinárodných zmlúv.

a výkonu rozhodcovských nálezov. Do dnes ho ratifikovalo viac ako 140 štátov. Umožňuje prijatie z mnohými výhradami. Česká republika dohovor ratifikovala s výhradou, že ustanovenia dohovoru použije len na nálezy vydané na území zmluvných štátov<sup>49</sup>. Ďalej existuje množstvo medzinárodných zmlúv v oblasti rozhodcovského konania s regionálnym dopadom.<sup>50</sup> Pre úplnosť spomeniem ešte dvojstranné medzinárodné dohody o právnej pomoci a podpore a ochrane investícií (BIT), ktoré pravidelne obsahujú problematiku riešenia sporov v rámci rozhodcovského konania.

---

<sup>48</sup> Tzv. Newyorský dohovor, prijatý na konferencii OSN v roku 1958 v New Yorku

<sup>49</sup> Vid' kapitola o uznávaní a výkone rozhodcovských nálezov.

<sup>50</sup> Európsky dohovor o medzinárodnej obchodnej arbitráži, Dohoda o medzinárodnej obchodnej arbitráži MERCOSUR atď.

## 4. Rozhodcovská zmluva a rozhodcovia

### 4.1 Definícia rozhodcovskej zmluvy

Predpokladom toho, aby mohlo byť realizované rozhodcovské konanie ako alternatíva ku konaniu súdnemu je to, že právny poriadok umožňuje prejednanie takéhoto sporu v konaní pred rozhodcom (tzv. arbitralita sporu) a existencia platnej rozhodcovskej zmluvy. Vzhľadom na to, že problematika rozhodcovskej zmluvy býva témou samostatných prác, zameriam sa len na veľmi stručný popis postačujúci pre potreby tejto práce. Rozhodcovská zmluva je dohodou subjektov súkromnoprávných vzťahov, že určitý konkrétny, už existujúci spor, alebo všetky spory, ktoré v budúcnosti vzniknú z určitého právneho vzťahu, budú posúdené a rozhodnuté súkromnoprávnym subjektom, a to jedným alebo viacerými rozhodcami.<sup>51</sup> Tým strany suspendujú právo (garantované aj čl. 36 odst. 1 LZPS) domáhať sa svojich práv v danej veci u nestranného a nezávislého súdu.

### 4.2 Právna povaha rozhodcovskej zmluvy

V oblasti medzinárodného rozhodcovského konania má zásadný význam pre riešenie otázok týkajúcich sa rozhodného práva a jeho určenia či dosahu použitia práva fóra právna povaha rozhodcovskej zmluvy. Tá je úzko prepojená s teóriami rozhodcovského konania samotného.<sup>52</sup> Ak je rozhodcovská zmluva hodnotená ako inštitút procesného práva (tento názor akcentujú hlavne zástancovia jurisdikčnej teórie), býva rozhodujúcim spôsobom spojená s právom fóra a podľa tohto právneho poriadku sú hodnotené náležitosti danej zmluvy. V prípade ak pokladáme rozhodcovskú zmluvu za inštitút hmotnoprávny (inštitút záväzkového práva) býva normami medzinárodného práva súkromného prepojený aj s inými právnymi poriadkami než právom fóra (zmluvná koncepcia). V prípade aplikácie zmiešanej doktríny rozhodcovskú zmluvu podkladáme za „*institút se smluvním základem, pohybující se v prostředí procesního práva*“.<sup>53</sup> Táto teória je uplatňovaná aj ZRŘ, ktorý v § 36 stanovuje jednostrannú kolíznu normu v prípade posudzovania prípustnosti rozhodcovskej zmluvy

---

<sup>51</sup> Definícia rozhodcovskej zmluvy v českom práve je obsiahnutá v §2 odst.1 ZRŘ „Strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva).“

<sup>52</sup> Vid' vyššie

<sup>53</sup> ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 107

(odst.1), no pre posúdenie ostatných náležitostí dáva možnosť postupovať aj podľa iných právnych poriadkov (odst.2).

### 4.3 Typy rozhodcovských zmlúv

Prax aj teória úpravy medzinárodného rozhodcovského konania až na výnimky rozoznáva tri typy rozhodcovských zmlúv<sup>54</sup>:

1. **Zmluva o rozhodcovi** je typ dohody, ktorý sa uzatvára v momente, keď už spor medzi stranami vznikol a strany chcú, aby bol spor rozhodnutý v rozhodcovskom konaní. Podľa prof. Rozehnalové je určenie inštitúcie či konkrétneho rozhodcu podstatnou náležitosťou rozhodcovskej zmluvy.<sup>55</sup> Výslovné určenie je však možno nahradiť napríklad uvedením postupu akým bude rozhodca určený.
2. **Rozhodcovská doložka** na rozdiel od zmluvy o rozhodcovi sa týka sporov, ktoré ešte len vzniknú v budúcnosti. Strany sa tak uzavretím rozhodcovskej doložky poisťujú do budúcnosti, že ich spor bude rozhodnutý kvalifikovane, rýchlo a s vynaložením menších nákladov. Ako napovedá sám názov jedná sa o dohodu, ktorá je súčasťou zmluvy hlavnej. Rozhodcovská doložka je najčastejšie používaný typ rozhodcovskej zmluvy jak v rozhodcovskom konaní vnútroštátnom na území Českej republiky tak v medzinárodnej obchodnej arbitráži.
3. **Neobmedzený kompromis** je dohoda strán, že všetky spory z vymedzeného okruhu právnych vzťahov medzi stranami budú riešené v rozhodcovskom konaní. Je výhodný pre strany, ktoré sú v pravidelnom obchodnom kontakte a mal by mať formu samostatného zmluvného dokumentu.

### 4.4 Vzťah zmluvy hlavnej a rozhodcovskej zmluvy

Podstatnou otázkou, ktorá mala veľký vplyv na rozvoj moderného rozhodcovského práva je vymedzenie vzťahu zmluvy hlavnej a rozhodcovskej zmluvy. Najzreteľnejšie sa prejavuje práve pri rozhodcovských doložkách kde navonok existuje doložka ako neoddeliteľná súčasť zmluvy hlavnej. Otázkou je, či je existencia rozhodcovskej zmluvy vždy

---

<sup>54</sup> V poslednej dobe sa vo väčšej miere začína objavovať tzv. asymetrická rozhodcovská zmluva. Asymetrickosť spočíva v práve voľby jednej zo strán či k riešeniu sporu využije rozhodcovské konanie alebo podá štandardnú žalobu na štátnom súde. Tieto rozhodcovské doložky sú využívané hlavne stranami, ktoré majú oproti druhej strane silnejšie postavenie (banky či leasingové spoločnosti vo vzťahu k svojim klientom). RŮŽIČKA, K.: Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň, 2005

<sup>55</sup> ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 102

závislá na existencii zmluvy hlavnej alebo existuje samostatne a nezávisle. Všeobecne teória moderného rozhodcovského konania uznáva tzv. doktrínu autonómie – samostatnej existencie oboch zmlúv, kde dôvody neplatnosti či neexistencie zmluvy hlavnej nemusia nutne znamenať aj neplatnosť či neexistenciu zmluvy rozhodcovskej. Český právny poriadok tiež zastáva teóriu samostatnosti oboch zmlúv keď v § 267 odst. 3 obchodného zákonníka ustanovuje:

*„Je-li součástí jinak neplatné smlouvy dohoda o volbě práva nebo tohoto zákona nebo dohoda o řešení sporu mezi smluvními stranami, jsou tyto dohody neplatné pouze v případě, že se na ně vztahuje důvod neplatnosti. Neplatnost těchto dohod se naopak netýká neplatnosti smlouvy, jejíž jsou součástí.“*

#### **4.5 Forma rozhodcovskej zmluvy**

Forma rozhodcovskej zmluvy sa podľa §36 odst. 2 riadi právom rozhodným pre ostatné náležitosti zmluvy (legis causae). Podporná kolízna norma však stanoví, že postačí ak bolo učené zadost' právnomu poriadku miesta či miest, kde došlo k prejavu vôle.

Česká právna úprava<sup>56</sup> tak ako aj Newyorský dohovor a väčšina právnych poriadkov vyžadujú uzavretie rozhodcovskej zmluvy písomne. Podľa Newyorského dohovoru nie je nutná, aby bola rozhodcovská zmluva súčasťou jedného dokumentu. Je tiež možná forma dvoch vymenených dokumentov, kde každý je doplnený podpisom. Ak je rozhodcovská zmluva zjednaná v rámci zmluvy hlavnej – formou rozhodcovskej doložky, je táto doložka podľa § 3 odst. 2 ZRŘ platne uzavretá aj vtedy, ak je písomný návrh zmluvy s rozhodcovskou doložkou prijatý druhou stranou spôsobom, z ktorého je jasný súhlas druhej strany s obsahom rozhodcovskej zmluvy.

Vyššie uvedené požiadavky na formu rozhodcovskej zmluvy obsiahnuté v § 3 ZRŘ možno rozdeliť do troch skupín:

1. Rozhodcovská zmluva musí mať obligatórne písomnú formu
2. Zákon ale nepožaduje, aby prejavy vôle boli obsiahnuté v jednej a tej istej listine
3. Požiadavka písomnej formy je prelomená v prípade ak sú kumulatívne splnené nasledujúce podmienky:
  - a) rozhodcovská zmluva je súčasťou obchodných podmienok
  - b) hlavná zmluva sa nepochybne týmito podmienkami riadi

---

<sup>56</sup> § 3 odst. 1 ZRŘ musí být rozhodčí smlouva „uzavřena písemně, jinak je neplatná. Písemná forma je zachována i tehdy, je-li rozhodčí smlouva sjednána telegraficky, dálnopisem nebo elektronickými prostředky, jež umožňují zachycení jejich obsahu a určení osob, které rozhodčí smlouvu sjednaly.“

- c) písomný návrh zmluvy, ktorý podmienky obsahoval alebo na ne zjavne odkazoval, bol prijatý inak ako písomne
- d) o prijatí a obsahu nie sú pochybnosti

V praxi je bežné nechápať túto zákonnú požiadavku príliš formalisticky a za platnú rozhodcovskú zmluvu sa považujú aj písomné prehlásenia pred rozhodcovskou inštitúciou.<sup>57</sup>

#### **4.6 Účinky platne uzavretej rozhodcovskej zmluvy**

Platne uzavretá je rozhodcovská zmluva uzavretá slobodne a vedome, osobami na to spôsobilými a musí spĺňať požiadavku písomnej formy, ak ju daný právny poriadok vyžaduje. Tým je schopná spôsobiť nasledujúce účinky:

- a) Vzniká záväzok strán predložiť a spor v otázkach, na ktoré dopadá, určenému rozhodcovi či inštitúcii, k založeniu právomoci týchto rozhodcov.
- b) Deroguje právomoc obecného súdu a tým vzniká povinnosť obecného súdu, ktorý by bol inak príslušný k prejednaniu sporu zastaviť konanie na námietku strany, ak nezistí, že rozhodcovská zmluva je neplatná neúčinná alebo nedopadá na konkrétny spor.<sup>58</sup>
- c) Rozhodcovská zmluva zaväzuje tiež nástupcov zmluvných strán, pokiaľ to zmluvné strany v rozhodcovskej zmluve výslovne nevylúčia.<sup>59</sup>

#### **4.7 Arbitrabilita**

##### **4.7.1 Definícia arbitrability**

Arbitrabilita sporu je jednou z podmienok rozhodcovského konania a vymedzuje možnú pôsobnosť rozhodcovského konania. Z procesného hľadiska sa jedná o prípustnosť sporu k riešeniu pred rozhodcom a z hmotnoprávneho o dovoľenosť predmetu zmluvy. Je to okruh otázok, v ktorých si štátna moc nevyhradila právo rozhodovať výlučne obecnými súdmi, ale pripustila možnosť, aby boli rozhodované súkromnoprávnymi subjektmi, ak sa tak strany dohodnú. Tiež sa zaviazala tieto nálezy uznávať a vykonávať, ak boli dosiahnuté spôsobom, ktorý zákonodarstvo pripúšťa – rozhodcovským konaním.

---

<sup>57</sup> §1 odst.1 b) Řádu Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR pro vnitrostátní spory a §1 odst.1 c) pro mezinárodní spory: „Rozhodčí soud rozhoduje spory uvedené v odst. 1 jestliže jeho pravomoc vyplývá pro daný spor... b) z písemných projevů stran v zahájeném řízení, ze kterého je patrná nepochybná vůle podřídit se pravomoci Rozhodčího soudu.“

<sup>58</sup> § 106 OSŘ

<sup>59</sup> § 2 odst. 5 ZRŘ

Doktrína všeobecne rozoznáva arbitrabilitu objektívnu a subjektívnu. Objektívna arbitrabilita je okruh otázok, ktorých riešenie v rozhodcovskom konaní konkrétny právny poriadok pripúšťa a arbitrabilita subjektívna je tá množina arbitrálnych vzťahov, ktorú si strany na základe autonómie vôle v rozhodcovskej zmluve vybrali<sup>60</sup>. Objektívna arbitrabilita je daná právom štátu, zatiaľ čo subjektívna dohodou strán. Z toho logicky možno odvodiť, že objektívna arbitrabilita je širšia než subjektívna.

Newyorský dohovor aj Vzorový zákon UNCITRAL<sup>61</sup> obsahujú obmedzenie použiteľnosti na spory, ktorých predmet je prípustný k riešeniu v rozhodcovskom konaní (*capable of settlement by arbitration*). Táto prípustnosť je však daná určitým právnym poriadkom a otázne je, ktorý právny poriadok to je. Základným kritériom všeobecne býva princíp teritoriality a teda je to právny poriadok miesta konania rozhodcovského konania (*lex arbitri*). Vo fáze uznania a výkonu je do úvahy brané aj stanovisko právneho poriadku miesta, kde je nález uznávaný a realizovaný. Česká právna úprava rieši otázku prípustnosti podobne a v §36 ZRŘ odkazuje na české právo a v §39 písm. b) rieši vykonateľnosť cudzieho rozhodcovského nález na území Českej republiky ak bol vydaný v inom štáte obdobne. A teda v súlade s § 31 písm. a) sa bude posudzovať či bol vydaný vo veci, v ktorej je prípustné vydať platnú rozhodcovskú zmluvu podľa českého práva.

#### 4.7.2 Pozitívne a negatívne vymedzenie arbitrability

Určenie arbitrability sporu je možné z dvoch hľadísk. Pozitívne hľadisko definuje, ktoré spory môžu byť predmetom rozhodcovskej zmluvy. V ZRŘ je stanovené, že musia kumulatívne spĺňať nasledujúce znaky: musí sa jednať o majetkový spor medzi stranami, ktorý je riešiteľný pred obecnými súdmi a ohľadom, ktorého je možné uzavrieť zmier. Majetkový spor nie je v ZRŘ definovaný. Podľa prof. Růžičku sa za majetkové spory v právnej teórii považujú „*všechny spory, jejichž předmětem je majetek nebo jejichž předmět lze vyjádřit v majetkových hodnotách, tzn. zejména v penězích. Není tedy rozhodující, zda jde o spor, který směřuje k povinnosti plnit, něco činit či pouze zdržet se určitého jednání nebo o spor na určení určitého práva nebo právního vztahu.*“<sup>62</sup>

<sup>60</sup> Zahraničná literatúra pod pojmom subjektívna arbitrabilita niekedy rozumie aj určenie možnosti spor riešiť v rozhodcovskom konaní z pohľadu spôsobilosti subjektov uzavrieť rozhodcovskú zmluvu.

<sup>61</sup> Newyorská úmluva: čl. II odst. 1, čl. V odst. 2, písm. a); Vzorový zákon UNCITRAL: čl. 34 odst. 2, písm. b), bod i) a čl. 36 odst. 1, písm. b) bod i)

<sup>62</sup> RUŽIČKA, K.: *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 42

Rozsah arbitrability sporov je však v ZRŘ vymedzený aj negatívne. Zákon z konania pred rozhodcami (aj keď sa jedná o majetkové nároky) výslovne vylučuje spory, ktoré vznikli v súvislosti s výkonom rozhodnutia a spory spojené s výkonom konkurzu (incidenčné spory). Podľa ustanovenia §1 odst. 2 ZRŘ nie je možné rozhodcovské konanie použiť ani pri riešení sporov, ktorých stranou je neziskové ústavné zdravotnícke zariadenie.<sup>63</sup>

Existujú právne oblasti kde väčšina štátov zakazuje využitie rozhodcovského konania. Typicky sú nimi napríklad rodinné právo, insolvenčné, patentové atď. Je však mnoho oblastí kde sa jednotlivé národné právne úpravy rozchádzajú a všeobecne možno vidieť skôr posun k rozšíreniu arbitrability. Typickou oblasťou, ktorá sa dnes, na rozdiel od minulosti, pokladá za arbitrabilnú je oblasť antitrustového a súťažného práva. Zvláštnosťou je otázka v oblasti patentového práva. Všeobecne sa uznáva, že otázka udelenia patentu či obchodnej známky je otázkou štátnych verejných autorít a tieto práva sú nearbitrovateľné. Avšak v prípade udelenia licencie vlastníkom patentu, spory z licenčnej zmluvy je možné podriaďiť rozhodcovskému konaniu. Arbitrovateľnými sú aj spory z uplatňovania autorských práv, tie sú považované za na štátnej moci nezávislé a plne disponibilné.<sup>64</sup>

## 4.8 Rozhodcovia

Zo základnej povahy arbitrážneho konania vyplýva, že výber rozhodcu je jedným z najdôležitejších úkonov, ktorý je zverený do autonómie vôle strán. Pre oba typy rozhodcovského konania (ad hoc aj inštitucionalizované) platí sloboda strán vybrať si svojho rozhodcu. Od osobných a odborných kvalít zvolenej osoby závisí priebeh aj výsledok rozhodcovského konania.

### 4.8.1 Požiadavky na osobu rozhodcu

Predpokladom aby určitá osoba mohla byť rozhodcom je jednak platná rozhodcovská zmluva a na druhom mieste je to splnenie podmienok, ktoré sú na danú osobu kladené buď zo strany zákona či medzinárodnej dohody, alebo poriadkom stáleho rozhodcovského súdu či stranami rozhodcovskej zmluvy.

Základnou a najčastejšou podmienkou obsiahnutou skoro v každej právnej úprave je požiadavka spôsobilosti na právne úkony. Spôsobilosť rozhodcu sa posudzuje podľa práva legis patriae, a teda je spôsobilý ak je spôsobilý podľa práva svojho štátu. Ďalšou často

---

<sup>63</sup> V súlade so zákonom č. 245/2006 Sb., o verejných neziskových ústavných zdravotníckych zariadeniach

<sup>64</sup> REDFERN, A a HUNTER, M. *Redfern and Hunter on International Arbitration*. 5. vydanie. Oxford: Oxford University Press, 2009. s. 259

spomínanou otázkou je otázka štátnej príslušnosti rozhodcu. Je zaužívanou praxou stálych rozhodcovských inštitúcií, aby samorozhodca alebo predsedajúci rozhodca pochádzal z iného štátu ako zo štátu strán.<sup>65</sup> Táto zásada má byť zárukou neutrálnosti sudcu, no súčasne spôsobuje nevýhodu, že daný neutrálny sudca nemá znalosť aplikovaného právneho poriadku, keďže ním väčšinou býva právny poriadok jednej zo strán. Zvláštnou podmienkou zo strany českého právneho poriadku je aj inkompatibilita s funkciou sudcu, sudcu Ústavného súdu a štátneho zástupcu.<sup>66</sup>

Častou podmienkou zo strany stálych rozhodcovských inštitúcií alebo zmluvných strán je požiadavka odbornosti. Podmienka právnického vzdelania nebýva vždy výhodou. V kauzách kde ide skôr o technické zhodnotenie otázky ako o posúdenie právnej stránky veci býva vhodnejšie zvoliť rozhodcu so vzdelaním z daného odboru. Svoju úlohu tu zohráva aj zostava rozhodcov. V prípade viacerého (nepárneho) počtu rozhodcov býva predseda senátu väčšinou právnik. Rovnako aj v prípade samorozhodcu. Požiadavky na konkrétne odborné znalosti bývajú podmienkami pre zapísanie rozhodcu do zoznamu rozhodcovskej inštitúcie, alebo bývajú obsiahnuté v dohode strán podľa povahy daného právneho vzťahu (sporu).

#### 4.8.2 Ustanovenie rozhodcu

V praxi môžeme rozoznávať dva spôsoby ustanovenia rozhodcu do funkcie. Riadny, ktorý vylučuje štátne súdy a mimoriadny, kedy rozhodcu musí stanoviť súd v prípade, že strany alebo rozhodcovia (pri menovaní predsedajúceho rozhodcu) sú nečinní.

Riadny spôsob zahŕňa niekoľko možností. Prvou je možnosť určenia rozhodcu priamo stranami menovite v rozhodcovskej zmluve. Tento spôsob býva zriedkavý pre spory, ktoré ešte len vzniknú v budúcnosti. Jasné určenie postupu menovania rozhodcu je podstatné zvlášť v prípade ad hoc arbitráže. V tomto prípade dôležitým býva aj určenie časového limitu, aby jedna zo strán zbytočne nenaťahovala riešenie sporu. Ak sa strany nedohodnú na menovitom určení rozhodcu v doložke, musí dohoda obsahovať iný mechanizmus ustanovenia rozhodcu. Tým môže byť v prípade senátu menovanie po jednom rozhodcovi (prípadne viacerých, zhodný počet na každej strane) každou zo strán. Rozhodcovia sa potom spoločne zhodnú na predsedajúcom rozhodcovi. Ďalšou z možností je určenie osoby - ustanovujúcej autority

---

<sup>65</sup> ICC Rules článok 9.5 „*the sole arbitrator or chairman of an arbitral tribunal shall be of a nationality other than those of the parties*“

<sup>66</sup> § 80 odst.5 b) zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, §4 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, §24 odst, 2 e) zákona č. 14/2002 Sb. o státnim zastupitelství

(*appointing authority*), ktorú strany poveria ustanovením rozhodcu alebo celého senátu.<sup>67</sup> Rozhodca môže byť vylosovaný tiež z dohodnutého zoznamu rozhodcov. Jednou z najčastejších možností býva odvolaním sa na pravidlá konkrétnej rozhodcovskej inštitúcie. Táto inštitúcia zvyčajne po uplynutí doby<sup>68</sup>, ktorá bola stranám poskytnutá k dohode ohľadom osôb rozhodcov, určí rozhodcov podľa vlastného procesného poriadku. V prípade, že sa strany nedohodnú ani na jednom z menovaných spôsobov môžu sa obrátiť na štátny súd a ten rozhodcu určí. Ak však rozhodcovská zmluva neobsahuje miesto konania, vyvstáva otázka, súd ktorej zeme by ho mal vlastne určiť.

#### 4.8.3 Práva a povinnosti rozhodcu

Obecne neexistuje povinnosť rozhodcu funkciu prijať<sup>69</sup>. Bezpochyby je zachovaná možnosť rozhodcu odmietnuť funkciu pri ad hoc konaní. Pri inštitucionálnom konaní môže byť možnosť rozhodcu zapísanom na zozname odmietnuť funkciu výrazne obmedzená.

Rozhodca má záväzok mlčanlivosti o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s výkonom rozhodcovskej funkcie. Povinnosť rozhodovať v súlade so zákonom a inými predpismi zvolenými pre dané konanie. Rozhodcovia majú povinnosť byť nezávislí a nestranní a vzdať sa v prípade porušenia tejto povinnosti funkcie. S tým je spojená otázka nezaujatosti rozhodcu.

Dôvody zaujatosti, pre ktoré je rozhodca povinný neprijať funkciu rozhodcu, vzdať sa výkonu funkcie, alebo ak tak nespraví, byť vylúčený môžu existovať a nastať v rôznych fázach konania. Zákonné úpravy väčšinou presné dôvody zaujatosti neupravujú a nechávajú ich na hodnotení konkrétneho prípadu. Rozhodca nie je v žiadnom prípade zástupcom strany sporu, ktorá ho do funkcie menovala. Spojenie zo stranou sporu je možné skorej označiť za „*postavení ochránce procesních práv této strany, tj. především práva na rovné zacházení a garanta možnosti uplatnit veškerá svá práva v tomto řízení.*“<sup>70</sup>

Všeobecne možno dôvody vzdania sa funkcie rozhodcu, alebo vylúčenia zhrnúť do nasledujúcich okruhov:

---

<sup>67</sup> Podľa pravidiel UNCITRAL článok 6.2 ak sa strany nevedia dohodnúť na určenie ustanovujúcej autority, môžu po splnení počiatočných požiadaviek požiadať Generálneho Sekretára Stáleho rozhodcovského súdu, aby nejakú určil.

<sup>68</sup> V prípade ICC je to 30 dní.

<sup>69</sup> Toto prijatie sa väčšinou viaže na podmienku písomného prijatia tzv. *receptum arbitrii*.

<sup>70</sup> Bělohávek, A.: Osoba rozhodce v rozhodčím řízení, Právní rádce, č. 10, 2003, s.23.

- a) Rozhodca nespĺňa respektíve stratil nestranné postavenie, zaujatost' vylučuje rozhodcu z účasti na prejednaní a rozhodnutí veci automaticky, jej určenie však často závisí na subjektívnom hodnotení
- b) Obmedzenie alebo zbavenie spôsobilosti k právnym úkonom
- c) Dlhodobá faktická neschopnosť rozhodcu vykonávať svoju funkciu<sup>71</sup>
- d) Inkompatibilita s inou funkciou podľa rozhodného práva

---

<sup>71</sup> To môže spôsobiť, že rozhodca nie je schopný sa svojej funkcii ani vzdať. Napr. v súlade s ustanovením §5 odst. 3 ZRŘ „Rozhodce se muže své funkce vzdát jen ze závažných důvodu nebo se souhlasem strán“

## 5. Medzinárodný rozhodcovský súd v Londýne (LCIA)

V tejto kapitole sa pokúsím na základe konania pred LCIA popísať bežný priebeh konania pred rozhodcovským súdom. Samozrejme, vzhľadom na konkrétnu inštitúciu, popis bude zameraný aj na osobitosti tohto rozhodcovského súdu a jeho pravidiel.

### 5.1 Spoločnosť LCIA

Je medzinárodná súkromná nezisková organizácia, ktorú tvorí spoločnosť LCIA (The Company), medzinárodný rozhodcovský súd (The Arbitration Court) a sekretariát (The Secretariat)<sup>72</sup>. Je jednou z najprogressívnejších a naj využívaných medzinárodných rozhodcovských inštitúcií. Zabezpečuje nestranné a spoľahlivé rozhodovanie sporov s medzinárodným prvkom a to bez ohľadu na štátnu príslušnosť.<sup>73</sup> Súd tiež zabezpečuje aj alternatívne spôsoby riešenia sporov. Akými sú napríklad mediácia, expertíza alebo prisúdenie nároku (adjudication).

Rozhodcovské konanie v Londýne má dlhú tradíciu a rozhodcovský súd pri Obchodnej komore, predchodca dnešného LCIA, vznikol už v roku 1892. Dnešný súd LCIA vznikol v roku 1985. Súd tvorí 35 rozhodcov z celého sveta. Počet anglických rozhodcov je obmedzený na šesť. Základnou úlohou súdu je vykonávať konania v súlade s pravidlami LCIA. Okrem tejto funkcie má však aj mnoho dozorných a kontrolných funkcií. Dozerá na správnu aplikáciu pravidiel LCIA a na priebeh už začatých konaní. Súd tiež často vykonáva úlohu určujúcej autority (*appointing authority*) podľa pravidiel UNCITRAL. Administratívne fungovanie Súdu má na starosti Sekretariát. Súd má svoje pobočky v Dillí v Indii a nedávno otvorenú pobočku pri Dubajskom medzinárodnom finančnom centre v Dubaji. Posledná otvorená pobočka má sídlo v Nairobi a otvorili ju v júli 2011 pod záštitou maurícijskej vlády.

Zaujímavou črtou konania pred LCIA je úplná neverejnosť konania a absolútna mlčanlivosť rozhodcov. Je známe, že neverejnosť rozhodcovského konania je jeden z dôvodov prečo ho obchodné spoločnosti uprednostňujú pred konaním pred štátnym súdom. Túto zásadu obsahujú mnohé pravidlá medzinárodnej arbitráže.<sup>74</sup> Špecifikom pravidiel LCIA je však striktné vylúčenie možnosti publikovania akýchkoľvek nálezov či už v ich plnom znení alebo v úryvkov. Výnimkou nie sú ani akademické účely. Tento fakt je odbornou

<sup>72</sup> LCIA Organisation in <http://www.lcia.org/LCIA/Organisation.aspx>

<sup>73</sup> Viac ako 80% sporov sú spory, kde ani jedna zo strán nie je príslušníkom Veľkej Británie.

<sup>74</sup> Mimo iné aj pravidlá ICC a UNCITRAL.

verejnou pokladaný za jeden z najväčších nedostatkov LCIA rozhodcovského konania. Postupne je však vidno aj zmenu v tomto prístupe zo strany samotného LCIA.<sup>75</sup>

## 5.2 Rozhodcovské pravidlá LCIA

V súčasnosti je platná verzia arbitrážnych pravidiel z roku 1998.<sup>76</sup> Vzhľadom na rok prijatia zapracovali do nových pravidiel aj zmeny v rozhodcovskom konaní, ktoré vznikli v dôsledku prijatia anglického zákona o rozhodcovskom konaní v roku 1996. Pravidlá sú tvorené 32 článkami, ktoré ale nie sú začlenené do jednotlivých častí. Prvé štyri články obsahujú začatie konania a podanie návrhu na začatie konania. Články 5 až 13 upravujú ustanovenie rozhodcovského tribunálu. Články 15 až 25 zahŕňajú úpravu samostatného priebehu konania. Záverečné články sú venované rozhodcovskému nálezu, jeho vydaniu aj spomínanej úplnej neverejnosti. V súvislosti s obsahom pravidiel je potrebné spomenúť rozhodcovskú doložku. LCIA pravidlá na rozdiel od pravidiel UNCITRAL či ICC neobsahujú vzorovú rozhodcovskú doložku.<sup>77</sup> Základné princípy obsahu a formy rozhodcovskej doložky však LCIA pravidlá zakotvujú v preambule.<sup>78</sup> Tieto sú koncipované veľmi široko a v podstate rozhodcovskou doložkou môže byť akýkoľvek písomný súhlas oboch strán, ktorý odkazuje na jurisdikciu LCIA. Vzhľadom na to, že LCIA poskytuje aj mediačné služby je možné rozhodcovská doložka obsahovať aj ustanovenie o prioritnom riešení sporov prostredníctvom mediácie a až po uplynutí istej, dohodnutej lehoty prostredníctvom arbitráže.

### 5.2.1 Aplikácia rozhodcovských pravidiel LCIA - začatie konania

Začatie konania rozdelím v svojej práci na dve časti. Na samotný návrh na začatie konania a na zostavovanie rozhodcovského tribunálu. Vo fáze zahájenia rozhodcovského

---

<sup>75</sup> V roku 2006 na valnom zhromaždení spoločnosti LCIA schválili publikovanie rozhodnutí LCIA súdu o námietkach. Tým rozhodli, že zákaz publikácie rozhodcovských nálezov podľa článku 30 odsek 3 sa nevzťahuje na publikáciu rozhodnutí súdu o námietkach. Odvtedy sa tieto komentované a zdôvodnené rozhodnutia stali cenným zdrojom informácií pre strany v medzinárodnej arbitráži. Hlavne v oblasti podania námietky proti rozhodcovskej nestrannosti strany dovtedy mali len vágny predstava čo je dostatočným dôvodom na námietku. in REDFERN, A a HUNTER, M. *Redfern and Hunter on International Arbitration*. 5. vydanie. Oxford: Oxford University Press, 2009 s. 275

<sup>76</sup> LCIA Arbitration Rules in [http://www.lcia.org/Dispute\\_Resolution\\_Services/LCIA\\_Arbitration\\_Rules.aspx](http://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/LCIA_Arbitration_Rules.aspx)

<sup>77</sup> UNCITRAL Arbitration Rules (verzia 2010) v prílohe k pravidlám obsahujú modelovú rozhodcovskú doložku: „Any dispute, controversy or claim arising out of or relating to this contract, or the breach, termination or invalidity thereof, shall be settled by arbitration in accordance with the UNCITRAL Arbitration Rules“

<sup>78</sup> Mimo iné aj požiadavku písomnej formy. Odporúčané vzory rozhodcovských doložiek pre jednotlivé prípady však obsahuje oficiálna stránka LCIA. In [http://www.lcia.org/Dispute\\_Resolution\\_Services/LCIA\\_Recommended\\_Clauses.aspx](http://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/LCIA_Recommended_Clauses.aspx)

konania sa skúmajú podmienky konania a prejednávajú sa so stranami ďalšie procesné otázky, uzatvárajú procesné dohody a určujú podmienky za akých bude daný rozhodca rozhodovať.

Rozhodcovské konanie sa v súlade s článkom 1 LCIA pravidiel začína podaním písomného návrhu žalobcom na začatie konania.<sup>79</sup> Za deň začatia konania sa potom pokladá deň prijatia návrhu. Uvedený návrh sa obvykle podáva v sídle rozhodcovského súdu. V prípade LCIA je ním register. Návrh musí obsahovať vedľa bežných náležitostí podaní kópie celej zmluvnej dokumentácie aj s rozhodcovskou doložkou. Krátky popis charakteru sporu<sup>80</sup> a okolností žalobcom.<sup>81</sup> Vyhlásenie o okolnostiach, na ktorých sa strany zhodli.<sup>82</sup> Poplatok podľa sadzby LCIA súdu.<sup>83</sup> Podstatným je aj potvrdenie pre registrátora<sup>84</sup> o doručení kópií návrhu na začatie konania ostatným stranám.

Článok 2 upravuje odpoveď<sup>85</sup> žalovaného na návrh žalobcu, ktorú v lehote do 30 dní<sup>86</sup> zasiela registrátorovi. Odpoveď musí obsahovať prioritne uznanie alebo popretie žalobného nároku, vyhlásenie obsahujúce uvedenie protinároku (counterclaim), vyjadrenie k otázkam súvisiacim so samostatným prevedením konania, v prípade, že žalovaný má nominovať svojho rozhodcu, označenie tejto osoby. Na záver takisto prikladá potvrdenie o doručení kópií vyjadrenia všetkým ostatným stranám rozhodcovského konania. Pravidlá ponechávajú značnú voľnosť v obligátnosti zaslania vyjadrenia. Ak žalovaný svoje vyjadrenie v lehote 30 dní nezašle, zostáva mu možnosť poprieť žalobný nárok alebo podať protinárok v rámci rozhodcovského konania. Ak však mal právo menovať jedného z rozhodcov a neučinil tak spolu s vyjadrením, pokladá sa toto za neodvolateľné vzdanie sa práva žalovaného nominovať vlastného kandidáta.<sup>87</sup>

Zaujímavým je článok 4, ktorý určuje spôsob komunikácie medzi stranami. Aj pri konaní pred LCIA Súdom sa odzrkadľuje úplná absencia komunikácie medzi stranami a rozhodcom typická pre inštitucionálnu arbitráž. Vzhľadom na písomnosť začatia konania pred súdom je podstatné, aby strany komunikovali včas zmenu pobytu alebo sídla (čl.4 odst.2)

<sup>79</sup> Podľa §14 ZRŘ je konanie zahájené žalobou.

<sup>80</sup> Požiadavka len krátkeho popisu jasne odzrkadľuje rozdiel v oblasti anglosaského práva, kde je obvyklá len krátka informácia o povahe sporu na rozdiel od kontinentálnej právnej oblasti kde je bežné rozsiahle predstavenie vecného a sporného stavu. In ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s.259

<sup>81</sup> The facts of the case

<sup>82</sup> Jazyk konania, miesto, rozhodcovia alebo ich požadovaná kvalifikácia.

<sup>83</sup> Podľa článku 1 odst. 1 (f) bez zaplatenia poplatku sa návrh pokladá za nedoručený registrátorovi.

<sup>84</sup> The Registrar of the LCIA Court. Vykonáva dôležitú funkciu vzhľadom na rozsiahlu písomnosť konania pred LCIA Súdom. Všetka komunikácia rozhodcov alebo strán s LCIA Súdom musí byť adresovaná registrátorovi.

<sup>85</sup> The Response

<sup>86</sup> Prípadne kratšej určenej LCIA Súdom

<sup>87</sup> Čl. 2 odst. 3 LCIA pravidiel

a komunikácia sa môže uskutočňovať viacerými spôsobmi, pri ktorých je možnosť zaznamenať transmissiu požadovaných dokumentov. Strany však môžu komunikovať aj spôsobom, na ktorom sa vopred písomne dohodli (čl.4 odst. 4). V prípade neexistencie takejto dohody, sú strany povinné spolu komunikovať spôsobom zvyčajným pre ich doterajšiu vzájomnú obchodnú prax alebo akýmkoľvek iným spôsobom nariadeným tribunálom.<sup>88</sup> Strany podľa článku 13 komunikujú prostredníctvom registrátora až na prípad kedy rozhodcovský tribunál nariadi komunikáciu priamo (čl. 13 odst. 2).

Neobvyklým je tiež riešenie lehôt v tomto článku. Podľa odseku 5 má rozhodcovský tribunál kedykoľvek (aj v prípade, že lehota už uplynula) možnosť predĺžiť alebo skrátiť ktorúkoľvek lehotu, stanovenú pravidlami alebo stranami.

### 5.2.2 Stanovenie rozhodcovského tribunálu

LCIA Súd pôsobí pri výbere vhodných kandidátov na rozhodcov v dozornej ale aj aktívnej výkonnej funkcii. Vymenováva jediného rozhodcu (sole arbitrator) alebo zostavuje rozhodcovský tribunál. Preto je dôležité, aby strany dbali na výber nimi navrhnutých rozhodcov, ktorí by mohli byť Súdom oficiálne zamietnutí pre zaujatosť. V úvodnom odseku článku 5 (Zostavenie rozhodcovského tribunálu – *formation of the arbitral tribunal*) je legálna definícia pojmu „rozhodcovský tribunál“: „Výraz „rozhodcovský tribunál“ v týchto Pravidlách zahŕňa jediného arbitra alebo všetkých arbitrov keď je ich viac než jeden. Všade kde sa spomína pojem „arbiter“ označuje tento výraz mužský aj ženský rod.“<sup>89</sup>

V ďalších odsekoch článok 5 obsahuje požiadavku na nestrannosť a nezávislosť rozhodcu.<sup>90</sup> Tá je garantovaná jednak povinnosťou potenciálneho rozhodcu pred ustanovením do funkcie, odovzdať registrátorovi písomný prehľad jeho minulých aj súčasných pracovných pozícií, podpísaný súhlas s poplatkami súdu a podpísať prehlásenie o absencii faktov, ktoré by mohli mať vplyv na jeho nestrannosť a nezávislosť. Taktiež povinnosťou počas celého konania oznámiť túto okolnosť ak by vznikla dodatočne. Podľa článku 5 odst. 4 LCIA Súd zostaví rozhodcovský tribunál:

---

<sup>88</sup> CHOVANCOVÁ, K. *Medzinárodná obchodná arbitráž vo vybraných štátoch Európy*. Bratislava: Veda vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2008. s. 88

<sup>89</sup> Čl. 5 odst. 1 LCIA pravidiel „*The expression "the Arbitral Tribunal" in these Rules includes a sole arbitrator or all the arbitrators where more than one. All references to an arbitrator shall include the masculine and feminine.*“

<sup>90</sup> LCIA pravidlá uprednostňujú test nestrannosti (impartiality) pred nezávislosťou (independence). Pretože rozhodca, ktorý stratil nezávislosť v najprísnejšom výklade tohto pojmu, ešte stále môže byť nestranný. A contrario, rozhodca, ktorý prešiel testom nezávislosti nemusí byť nestranný. In Poudret, Besson *Comparative Law of International Arbitration*, Sweet & Maxwell, 2007. s. 348

- a) čo najskôr po prijatí vyjadrenia žalovaného registrátorom alebo
- b) po uplynutí 30 dní od doručenia návrhu na začatie rozhodcovského konania v prípade, že sa žalovaný nevyjadril
- c) po uplynutí lehoty, určenej LCIA súdom, kratšej ako 30 dní od doručenia návrhu na začatie rozhodcovského konania, v prípade, že sa žalovaný nevyjadril.

Rozhodcovský tribunál môže Súd zostaviť aj v prípade neúplného návrhu na začatie konania alebo neúplného či oneskoreného vyjadrenia žalovaného. Rovnako môže zostaviť tribunál aj v prípade, že žalovaný svoje vyjadrenie k žalobe nepredložil vôbec. Pri výbere rozhodcov vyberie LCIA súd jedného alebo predsedajúceho rozhodcu v súlade s kritériami, na ktorých sa písomne zhodli strany, skutkovou podstatou prípadu, štátnou príslušnosťou strán, atď. Čo sa týka článku 6 a štátnej príslušnosti rozhodcov spomeniem pre potreby tejto práce len zásadu, že ak sú strany štátnymi príslušníkmi rôznych štátov, jediný rozhodca alebo predsedajúci rozhodca trojčlenného rozhodcovského tribunálu nemôžu mať štátnu príslušnosť totožnú so štátnou príslušnosťou ktorejkoľvek strany v rozhodcovskom konaní. Výnimkou môže byť písomná dohoda strán s odlišnou štátnou príslušnosťou, v ktorej odsúhlasia uvedený stav. Táto úprava presadzuje všeobecne uznávanú zásadu medzinárodnej arbitráže, aby nedochádzalo k zvýhodňovaniu domácej strany.

Pred zostavením rozhodcovského tribunálu môžu strany ovplyvniť výber rozhodcov. Písomná dohoda, ktorá obsahuje úpravu podmienok nominácie jednotlivých rozhodcov je záväzná pre súd LCIA. Na základe takejto nominácie súd sudcu vymenuje ak nominovaný rozhodca splnil všetky podmienky stanovené pravidlami (článok 5 odst. 3) a neodmietne rozhodcu nominovať pre podozrenie z jeho zaujatosti. Ak sa strany nedohodnú, nie sú jasne rozdelené strany na stranu žalobcu a stranu žalovaného<sup>91</sup>, prípadne ak niektorá zo strán nevymenuje svojho rozhodcu, súd v súlade s článkom 8 odsek 2 zostaví rozhodcovský tribunál bez ohľadu na akúkoľvek nomináciu.

V článku 9 pravidiel je zakotvené zrýchlené ustanovenie rozhodcovského tribunálu, ktoré je možné využiť na žiadosť strán vo výnimočných prípadoch. V danom naliehavom prípade môže ktorákoľvek strana požiadať o urýchlené zostavenie rozhodcovského tribunálu vrátane urýchleného vymenovania náhradného rozhodcu ak je to potrebné. Strana musí k žiadosti priložiť popis okolností, ktoré zdôvodňujú naliehavosť prípadu a doručiť kópiu tejto žiadosti ostatným stranám. Na základe žiadosti je LCIA súd oprávnený podľa vlastného uváženia:

---

<sup>91</sup> To môže nastať napríklad v prípade multiparty arbitration – arbitráže viacerých strán.

- a) skrátiť akúkoľvek lehotu stanovenú pravidlami na ustanovenie rozhodcovského tribunálu
- b) skrátiť akúkoľvek lehotu určenú pravidlami na vyjadrenie žalovaného k obžalobe
- c) skrátiť lehoty stanovené pravidlami na zaslanie potrebných náležitostí a dokumentov.

Okrem týchto lehôt nie je súd LCIA oprávnený zasahovať do iných lehôt stanovených LCIA pravidlami. Táto úprava je veľmi praktickou súčasťou pravidiel v prípadoch vzťahov v medzinárodnom obchode kedy je potrebná rýchla úprava vzájomných pomerov a bežná úprava je nedostačujúca.<sup>92</sup>

### 5.2.3 Odvolanie a výmena rozhodcu

Odvolanie rozhodcu je upravené v pravidlách v článku 10. Dôvody možno rozdeliť do dvoch kategórií. Prvá obsahuje prípady kedy rozhodca *de facto* alebo *de iure* nemôže pokračovať vo výkone svojej funkcie alebo dobrovoľne odstúpi z funkcie rozhodcu. Do druhej kategórie spadajú prípady kedy si rozhodca neplní svoje povinnosti. V prvej kategórii sú prípady kedy rozhodca požiada písomne o uvoľnenie z funkcie a zašle žiadosť všetkým stranám aj rozhodcom, ak rozhodca zomrie alebo má vážne zdravotné problémy, rozhodca odmietne výkon funkcie alebo už nie je ďalej spôsobilý. V druhom prípade ide o odvolanie ak rozhodca porušuje pravidlá alebo rozhodcovskú zmluvu, ak koná nespravodlivo alebo zaujato vo vzťahu k stranám alebo nekoná s primeranou opatrnosťou.

Samostatným problémom spojeným s odvolaním rozhodcu sú námietky strán na nestrannosť a nezávislosť rozhodcu. Strana môže podať námietky na nestrannosť a nezávislosť rozhodcu ak má o nej dôvodné pochybnosti. Pravidlá ustanovujú obmedzenia v prípade namietania nezávislosti rozhodcu, ktoré menovala daná strana. Tá môže vzniesť námietku len o skutočnosti, o ktorej sa dozvedela až po tejto nominácii. Tým zabránili špekulatívnym postupom strán, ktoré by sa snažili o umelé preťahovanie sporu. Strana, ktorá namieta je povinná podať písomné vyhlásenie o dôvodoch zaujatosti LCIA súdu a stranám v lehote 15 dní od ustanovenia tribunálu alebo 15 dní odkedy sa dozvedela o dôvodoch zaujatosti. Ak rozhodca sám neodstúpi alebo strany s námietkami nesúhlasia rozhoduje o námietkach LCIA súd. V praxi zostaví trojčlenný senát, ktorý o námietkach rozhodne a písomne ich odôvodní. V prípade požiadavky strán toto konanie môže byť aj verejné. Odôvodnenie rozhodnutia o námietkach je praxou LCIA súdu, ktorá nie je veľmi bežná

---

<sup>92</sup> Bežne okolo 16 týždňov.

v medzinárodnej obchodnej arbitráži.<sup>93</sup> Ja považujem túto prax sa všeobecne prínosnú. Spolu s publikáciou týchto rozhodnutí<sup>94</sup> napomáha k rozvoju a zdokonaľovaniu medzinárodnej arbitráže.

Ďalšou zmenou v osobách rozhodcov môže byť okrem odvolania aj výmena rozhodcu (rozhodcov) podľa článku 11. Tento postup je plne v rukách súdu, ktorý na základe vlastného uváženia rozhoduje o výmene rozhodcu z dôvodu jeho nevhodnosti. Súd tiež môže uznať za vhodné zopakovať celý postup ustanovovania rozhodcovského tribunálu nanovo. Strany sú povinné nominovať svojho nového kandidáta v lehote 15 dní.<sup>95</sup>

Ďalej pravidlá obsahujú ustanovenie, ktoré napomáha plynulému priebehu rozhodcovského konania pred LCIA. Je ním právomoc väčšiny na pokračovanie v konaní. Ak si tretí rozhodca z trojčlenného tribunálu neplní svoje povinnosti pravidlá oprávňujú ostávajúcich dvoch pokračovať v konaní bez participácie tretieho. Ostávajúci dvaja sú povinný zaslať oznámenie o pokračovaní a popis skutočnosti, ktoré odôvodňujú toto rozhodnutie súdu, stranám aj tretiemu rozhodcovi. Zostávajúci rozhodcovia sú tiež povinný postupovať podľa ustanovenia článku 12 odsek 2 a nestačí len uvedené oznámenie. Sú tiež povinný zvážiť celkový doterajší priebeh a stav konania, zdôvodnenia tretieho rozhodcu ako aj ďalšie okolnosti prípadu.

#### **5.2.4 Priebeh rozhodcovského konania**

Úvodný článok 14 garantuje stranám pomerne širokú autonómiu viesť rozhodcovské konanie podľa vlastných predstáv. Strany sú dokonca nabádané uzavrieť takúto dohodu, ktorá bude obsahovať procedurálne pravidlá vhodné na daný typ sporu, aby sa dosiahlo čo najrýchlejšie a najefektívnejšie rozhodnutie. Dané ustanovenie je novelizáciou oproti zneniu pravidiel LCIA z roku 1978 a znamená celkový odklon charakteru konania od klasickej inštitucionálnej arbitráže k arbitráži usmerňovanej v maximálnej miere stranami.<sup>96</sup> V odseku 2 a 3 pravidlá zabezpečujú plynulý priebeh konania a stanovujú povinnosti a práva strán. Rozhodcovský tribunál ma pôsobiť spravodlivo a nestranne a zabezpečiť obom stranám vhodný priestor na vyjadrenie. Tribunál sa musí snažiť o zabránenie zbytočného prerušovania konania a vzniku nadbytočných nákladov konania. Zvláštnou zárukou rýchlosti a efektívnosti

---

<sup>93</sup> ICC nezdôvodňuje rozhodnutia o námietkach proti zaujatosti a označuje ich za administratívne rozhodnutia.

<sup>94</sup> Viď vyššie.

<sup>95</sup> Táto lehota je v článku 11 odst. 2 určená značne nepresne a nie je stanovené odkedy začína plynúť.

<sup>96</sup> V súčasnosti sa teda rozhodcovské konania podľa LCIA pravidiel nachádza niekde medzi plne inštitucionalizovanou arbitrážou podľa ICC pravidiel a arbitrážou podľa pravidiel UNCITRAL, ktorá je plne v dispozícii strán.

je udelenie oprávnenia predsedajúcemu rozhodcovi trojčlenného rozhodcovského tribunálu rozhodovať samostatne procedurálne otázky. Tento súhlas musí byť udelený členmi tribunálu ex ante.

Prvými procedurálnymi úkonmi pred rozhodcovským súdom po zostavení tribunálu sú vyjadrenia strán. Dokumenty sú predkladané prioritne spôsobom, na ktorom sa zhodli strany prípadne spôsobom, o ktorom rozhodol tribunál ak neexistuje takáto dohoda. Do tridsať dní po zostavení tribunálu musí žalobca zaslať vyhlásenie („*the statement of case*“) súdu a stranám ak neoznámi, že jeho žalobný návrh má byť pokladaný za toto vyhlásenie. Žalovanému tiež plynie lehota tridsať dní od doručenia tohto vyhlásenia (prípadne žalobného návrhu) na zaslanie vyhlásenia obhajoby („*the statement of defence*“). Žalobca je povinný vo svojom vyhlásení podrobne uviesť skutkovú podstatu, žalobné nároky, právne predpisy, o ktoré svoj nárok opiera a spôsob odškodnenia. Žalovaný uvádza vo vyhlásení či nárok uznáva alebo popiera a v akej miere. Tiež uplatňuje svoj protinárok ak nejaký má. Po prvotných vyjadrení prebieha ďalšie kolo vyhlásení kde žalobca odpovedá na vyhlásenie obhajoby („*the statement of reply*“), prípadne sa bráni uplatnenému protinároku žalovaného („*the defence to counterclaim*“). Posledným dokumentom, ktorý uvádza článok 15 ako podmienku pokračovania v konaní rozhodcovským tribunálom je odpoveď žalovaného na obranu proti protinároku („*the statement of reply to counterclaim*“). Úloha rozhodcovského tribunálu je zabrániť spomaľovaniu konania niektorou zo strán a preto je daná možnosť súdu, pokračovať v konaní ak niektorá zo strán nevyužije svoje právo na odpoveď. V prípade ak sú na to dané podmienky môže v tomto štádiu aj vydať rozhodcovský nález. V súlade s článkom 19 pokračuje konanie jednotlivými pojednávaniami. Žalobca aj žalovaný majú právo na vypočutie rozhodcovským tribunálom, strany sa však tiež môžu písomne dohodnúť na konaní korešpondenčnou formou. Všetky pojednávania sú neverejné ak sa strany písomne nedohodnú na verejnom pojednávaní alebo ho nenariadi rozhodcovský tribunál.

### **Miesto a jazyk konania**

V súlade s článkom 16 je miestom konania vždy miesto, na ktorom sa dohodli strany formou písomnej dohody. V prípade neexistencie takejto dohody, je miestom konania Londýn. Tribunál môže rozhodnúť o inom, vhodnejšom mieste konania vzhľadom na okolnosti prípadu a po poskytnutí možnosti stranám písomne sa k tomuto návrhu vyjadriť. Rozhodcovský tribunál je však oprávnený pojednávať alebo rokovať aj na inom mieste ako je miesto konania. Tieto pojednávania sa však považujú za uskutočnené v oficiálnom mieste konania. Toto pravidlo sa vzťahuje aj na rozhodcovský nález ak je vydaný v inom ako je

oficiálne miesto konania arbitráže. To je podstatný fakt z hľadiska platnosti a účinnosti rozhodcovského nálezu. V závere článku 16 je určenie procesného práva konania. Tým je rozhodcovské procesné právo miesta konania v prípade, že sa strany nedohodli na inom procesnom práve a nie je to v rozpore s právnym poriadkom štátu, v ktorom je oficiálne miesto konania.

Jazykom konania je zásadne jazyk rozhodcovskej doložky, ak sa strany nedohodnú inak. Odsek 1 článku 17 však obsahuje aj iné praktické riešenie jazykovej úpravy konania. Strany by sa mali dohodnúť tak, aby nezúčastnená strana alebo strana, ktorá je v omeškaní nebola v nevýhode. Logickým vyústením pre strany je konanie v angličtine. Ak sa strany nedohodnú, o jazyku konania rozhoduje rozhodcovský tribunál.

### **Jurisdikcia rozhodcovského tribunálu**

Ustanovenie o rozhodovaní rozhodcovského tribunálu o existencii, platnosti alebo účinnosti rozhodcovskej doložky a o rozhodovaní o vlastnej právomoci na prejednanie konkrétneho sporu je podľa môjho názoru zaradené nelogicky až na záver článkov, ktoré upravujú samotné konanie. V článku 23 s názvom Právomoc rozhodcovského tribunálu tvorcovia pravidiel LCIA plne rešpektovali zásadu oddeliteľnosti rozhodcovskej doložky, ako aj zásadu neobmedzenej právomoci tribunálu rozhodovať o otázke vlastnej jurisdikcie. Pri námietkach na neexistenciu, neplatnosť či neúčinnosť rozhodcovskej doložky sa táto považuje za samostatnú súčasť zmluvy, v ktorej je zakotvená. A preto rozhodnutie o neplatnosti či neexistencii hlavnej zmluvy nespôsobuje automaticky aj neplatnosť či neexistenciu rozhodcovskej doložky. Podávanie námietok proti jurisdikcii senátu je upravené v článku 23 odsek 4 nasledovne:

- a) námietku nedostatku právomoci je žalovaný povinný podať nie neskôr než vyhlásenie obhajoby, prípadne respondent na protižalobu nie neskôr než vyhlásenie obhajoby proti protižalobe. V opačnom prípade sa má za to, že oprávnená strana sa neodvolateľne vzdala možnosti podať námietku.<sup>97</sup>
- b) námietka prekročenia právomoci tribunálu sa musí uplatniť bez zbytočného odkladu po oznámení tribunálu o začatí rozhodovania

Tribunál rozhoduje o týchto námietkach v samostatnom rozhodnutí alebo ho zahrnie do hlavného rozhodcovského nálezu. Podľa článku 23 odsek 4 strany súhlasom riešiť svoj spor pred rozhodcovským tribunálom, vylúčili možnosť obrátiť sa na súd alebo iný príslušný

---

<sup>97</sup> Rozhodcovský tribunál je oprávnený povoliť podanie neskoršej námietky z ospravedlniteľných príčin.

súdny orgán vo veci podania námietky proti jurisdikcii rozhodcovského tribunálu. Na zachovaní tohto práva sa strany môžu písomne dohodnúť alebo im ho môže priznať rozhodcovský tribunál.

### **Zastúpenie strán, svedkovia a znalci**

Strany môžu byť v konaní zastúpené zástupcami. Pravidlá povoľujú zastúpenie aj inými ako právnymi expertmi.<sup>98</sup>

Vypočutie svedkov sa uskutočňuje poväčšine písomnou formou. Rozhodcovský tribunál môže rozhodnúť o vypočutí pred tribunálom. V súvislosti s týmto úkonom má právo žiadať strany o poskytnutí informácii o identite svedkov a záležitostiach, o ktorých bude vypovedať. Určí čas, spôsob a formu výmeny týchto informácií medzi stranami. Má právo klásť svedkovi otázky. Najsilnejšou právomocou je možnosť tribunálu podľa vlastného uváženia povoliť, zamietnuť alebo obmedziť vypočutie svedkov. Strany majú podľa článku 20 nasledujúce oprávnenia: môžu požiadať rozhodcovský tribunál o osobnú účasť svedka na pojednávaní a obe strany môžu vypočúvať svedkov podávajúcich ústnu svedeckú výpoveď. Úprava ustanovovania, vypočúvania znalcov a vypracovávania znaleckých posudkov v článku 21 je typickou úpravou aká býva obsiahnutá v pravidlách medzinárodného rozhodcovského konania. Aj tu je prvoradá dohoda strán, no ak sa strany nedohodnú určuje tribunál jedného alebo viacerých znalcov a nariaďuje stranám, aby mu poskytli relevantné informácie. Znalecký posudok sa vypracováva písomnou formou, no na žiadosť strán alebo rozhodnutie tribunálu sa znalec môže zúčastniť pojednávania. Môže byť požiadaný o ústne vyjadrenie a byť mu kladené otázky.

### **5.2.5 Ďalšie oprávnenia rozhodcovského tribunálu**

V článku 22 pravidiel LCIA sú zakotvené právomoci rozhodcovského tribunálu, ktoré je možno modifikovať písomnou dohodou strán. Ak sa však strany nedohodnú, tribunál môže tieto pomerne rozsiahle oprávnenia kedykoľvek aplikovať. Je podstatné zdôrazniť, že strany najskôr musia mať možnosť k danej otázke sa vyjadriť. Následne rozhodcovský tribunál môže:

- a) povoliť strane po splnení stanovených podmienok (poplatky) zmenu žaloby, protižaloby, obhajoby alebo iného vyjadrenia

---

<sup>98</sup> Podobná prax je v súčasnosti v medzinárodnej obchodnej arbitráži bežná. Zakotvujú ho aj pravidlá ICC v čl.21 odst. 4.

- b) rozšíriť alebo zúžiť akýkoľvek časový limit stanovený pravidlami
- c) uskutočniť potrebné zisťovanie v rozsahu aký tribunál považuje za potrebný. Toto oprávnenie tribunálu zahŕňa jeho rozhodovanie o určení vedúceho procesného práva, identifikáciu skutkového stavu, rozhodnutie sporných otázok významných pre spor alebo výklad rozhodcovskej doložky.
- d) nariadiť ktorejkoľvek strane, aby sprístupnila rozhodcovskému tribunálu (alebo inej strane, znalcom) akýkoľvek majetok, miesto alebo vec, ktorou disponuje. Tiež aby predložila dokumenty vlastné alebo také, ktoré má v držbe či úschove.
- e) rozhodnúť o aplikácii prípadne vylúčiť aplikáciu akýchkoľvek striktných pravidiel predkladania dôkazov alebo určiť spôsob, formu a čas predkladania dôkazov
- f) nariadiť korekciu akejkoľvek zmluvy medzi stranami. Vrátane rozhodcovskej zmluvy.
- g) na základe žiadosti strán povoliť účasť ďalších osôb ako strán v rozhodcovskom konaní ak tieto osoby súhlasili. Následne, s ohľadom na zúčastnené strany, vypracováva jeden alebo samostatné rozhodcovské nálezy.

Záverečné ustanovenia článku 22 obsahujú dôležité všeobecné platné pravidlá, ktoré upravujú aplikáciu oprávnení zakotvených v tomto článku. Súhlas strán predložiť spor na riešenie pred rozhodcovským súdom podľa LCIA pravidiel sa považuje za vzdanie sa práva strán požiadať súd alebo iný súdny orgán o vydanie akéhokoľvek rozhodnutia, ktorého vydanie je v právomoci rozhodcovského tribunálu podľa článku 22 odsek 1. Aj toto ustanovenie je možné vylúčiť dohodou strán. Rozhodcovský tribunál rozhoduje spor v súlade s rozhodným právom, ktoré určili strany.<sup>99</sup> V prípade neexistujúcej dohody o rozhodnom práve môže súd aplikovať vhodný právny poriadok podľa vlastného výberu. Rozhodovať podľa princípov „*ex aequo et bono*“ či „*amiable compositeur*“ môže tribunál len v prípade, že strany sa na tom výslovne písomne dohodli.

### 5.2.6 Predbežné a ochranné opatrenia

V článku 25 pravidlá LCIA upravujú zabezpečenie buď predmetu sporu alebo dôkazného predmetu, alebo finančnú náhradu, ktorá je primeraná nároku žalobcu. Podľa odseku 1 je teda rozhodcovský tribunál oprávnený, ak sa strany nedohodli inak, na žiadosť ktorejkoľvek zo strán:

---

<sup>99</sup> Strany sa môžu dohodnúť aj na diverzifikácií rozhodného práva. Rôzne aspekty sporu sa tak budú riadiť rôznymi právnymi poriadkami. Jedná sa o tzv. doktrínu „*dépeçage*“ aplikovanú v praxi medzinárodnej obchodnej arbitráže. CHOVANCOVÁ, K. *Medzinárodná obchodná arbitráž vo vybraných štátoch Európy*. Bratislava: Veda vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2008. s. 115

- a) nariadiť strane finančné zabezpečenie celej spornej sumy. Povinná strana môže finančné prostriedky zložiť do úschovy<sup>100</sup>, poskytnúť bankovú záruku alebo iné finančné zabezpečenie.
- b) nariadiť zachovanie, úschovu, predaj alebo iný spôsob nakladania s akýmkoľvek majetkom, ktorým disponuje niektorá zo strán ak tento majetok súvisí s predmetom rozhodcovského konania
- c) nariadiť dočasnú úľavu na niektorom z práv. Tá sa bude týkať vecí alebo práv, o ktorých môže tribunál rozhodovať a teda bude dočasná až do vydania rozhodcovského nálezu. Môže ňou byť napríklad dočasné nakladanie s majetkom alebo platobný príkaz.

Na rozdiel od úpravy napríklad v prípade námietok právomoci rozhodcovského tribunálu na prejednanie sporu majú strany zachované právo obrátiť sa na súd alebo iný súdny orgán a žiadať o vydanie predbežného opatrenia ešte pred zostavením rozhodcovského tribunálu a výnimočne aj po vymenovaní. Strana, ktorá požiadala o vydanie predbežného opatrenia je povinná oboznámiť tribunál aj strany o tejto žiadosti ako aj o rozhodnutí súdu.<sup>101</sup>

### 5.2.7 Rozhodcovský nález

Úprava rozhodcovského nálezu sa nachádza v pravidlách LCIA v článkoch 26 až 30. V článku 26 rozhodcovský tribunál vydá rozhodcovský nález písomne. Nález musí byť odôvodnený, jedine, že by sa strany písomne dohodli, že odôvodnenie nie je potrebné. Nález sa doručuje LCIA súdu a stranám až po zaplatení poplatkov spojených s konaním. Doručení je podmienkou právoplatnosti rozhodcovského nálezu. Všetky rozhodnutia arbitrážneho tribunálu sú rovnako záväzné pre všetky strany. To platí nielen pre rozhodnutie o merite vecí, ale aj na ostatné rozhodnutia obsiahnuté v náleze. Tribunál môže vydávať aj samostatné nálezy ak to podstata veci povoľuje. Strany sú podľa odseku 9 povinné vykonať nález hneď po jeho vydaní bez zbytočného odkladu. Možnosť podať odvolanie alebo predložiť riešenie sporu súdu alebo inému súdnemu orgánu je vylúčená vzdaním sa práva strán podať opravný prostriedok.<sup>102</sup> Tento súhlas však musí byť v súlade s procesným právom miesta konania.

---

<sup>100</sup> Právna úprava úschovy je obsiahnutá v článku 24 pravidiel LCIA „*Deposits*“. Úschovou je osobitný účet, na ktorý strany poukazujú platby na úhradu nákladov, ktoré vznikajú v súvislosti s konaním. Nedostatok prostriedkov na tomto účte vedie k dočasnému zastaveniu konania. Tribunál môže nariadiť uskutočnenie náhradnej platby stranou (stranami) za stranu, ktorá je v omeškaní.

<sup>101</sup> Toto právo nie je možné uplatniť v súvislosti so zabezpečením nákladov konania podľa článku 25 odsek 2.

<sup>102</sup> Za vzdanie sa tohto práva sa považuje už samotný súhlas strán riešiť sporov prostredníctvom LCIA pravidiel.

Problém pri vydávaní nálezu môže nastať v prípade, že existujú názorové nezhody medzi jednotlivými rozhodcami v rámci rozhodcovského tribunálu. Článok 26 odsek 2 až 4 rieši jednotlivé prípady nasledovne:

- a) ak rozhodca nekoná v súlade s ustanoveniami procesného práva, ktoré je určené pre dané konanie, môžu zostávajúci rozhodcovia vydať rozhodcovský nález. Sú však povinný uviesť okolnosti vzťahujúce sa na zlyhanie rozhodcu, ktorý sa na vydaní rozhodnutia nezúčastní z dôvodu konania v rozpore s kogentnými ustanoveniami procesného práva rozhodcovského konania.
- b) ak tribunál nie je schopný dohodnúť sa na rozhodnutí, môže rozhodnúť potrebnou väčšinou. Ak nedosiahne ani potrebnú väčšinu, rozhodne predsedajúci rozhodca.
- c) ak niektorý z rozhodcov odmietne nález podpísať, sú podpisy zostávajúcej väčšiny alebo predsedajúceho rozhodcu postačujúce. Taktiež musia byť uvedené dôvody prečo daný rozhodca nález podpísať odmietol.

Strany sa môžu dohodnúť na zmiernom urovnaní sporu kedykoľvek počas konania. Rozhodcovský tribunál je povinný na žiadosť strán ich dohodu zaregistrovať ako rozhodcovský nález. Ten má názov súhlasný rozhodcovský nález (*the consent award*). Ak strany nepožiadajú súd o zaregistrovanie dohody vo forme rozhodcovského nálezu, rozhodcovský tribunál bude rozpustený a konanie sa skončí. Strany sú však povinné uhradiť náklady konania.

Článok 27 upravuje režim opráv rozhodcovského nálezu.

Rozhodnutia súdu spomínané v článku 29 pravidiel LCIA, ktoré sa považujú za administratívne rozhodnutia tribunálu a nie je povinný ich zdôvodňovať. Strany sa proti týmto rozhodnutiam nemôžu odvolať na súd alebo iný súdny orgán ak to nie je v rozpore s kogentnými ustanoveniami procesného práva rozhodcovského konania. Ak strany v súlade s obligatónymi ustanoveniami procesného práva podajú odvolanie na súde, LCIA súd rozhoduje o pokračovaní konania. Samotné pravidlá LCIA neobsahujú možnosť odvolania sa a znovu preskúmania rozhodcovského nálezu iným tribunálom.<sup>103</sup>

Článok 30 obsahuje už spomínanú úpravu neverejnosti konania pred súdom LCIA a tiež podmienku zachovávaní mlčanlivosti strán ohľadne všetkých rozhodnutí ako aj ostatných súvisiacich materiálov a dokumentov, ktoré boli využité v rozhodcovskom konaní a ich obsah nebol verejne známy. Možnosť zverejniť nález alebo jeho časť je viazaná na

---

<sup>103</sup> Opačné ustanovenie obsahuje §27 ZRŘ. Ak je možnosť odvolania sa ustanovená v rozhodcovskej zmluve, preskúma rozhodnutie novo povolaný rozhodca a rozhodne znovu formou rozhodcovského nálezu.

predchádzajúci písomný súhlas strán a tribunálu. Tým sa stáva zverejnenie rozhodcovského nálezu prakticky nereálne.

### 5.2.8 Vyňatie zo zodpovednosti

Žiaden z členov LCIA spoločnosti<sup>104</sup> ani znalec rozhodcovského tribunálu, nezodpovedá stranám za akékoľvek konanie či nekonanie súvisiace s arbitrážou. Pravidlá LCIA však obsahujú niekoľko výnimiek z tejto imunity.<sup>105</sup> Hore uvedené osoby sú zodpovedné, ak sa snažili vedome a zámerne spôsobiť strane ťažkosti. Podstatnou úpravou je zbavenie týchto strán povinnosti vystupovať ako svedok v akomkoľvek súdnom konaní alebo inom konaní, ktoré sa začalo na základe výsledkov rozhodcovského konania.

### 5.2.9 Náklady konania

Náklady konania sú podrobne upravené v článku 28. Náklady pred súdom LCIA sú vyčísľované podľa paušálnych sadzieb a nie na základe prejednávanej hodnoty. Odmeny rozhodcov sa určujú na základe fixnej dennej alebo hodinovej sadzby, ktorá sa stanovuje už na začiatku konania. Náklady konania určuje súd LCIA v súlade s plánom výdavkov konania (*schedules of costs*). Strany za náklady zodpovedajú spoločne a nerozdielne.

V závere pravidiel je upravená zásada konania pred LCIA súdom. Strany by mali konať v súlade s pravidlami a vynaložiť úsilie, aby bolo nález v praxi možno ja vykonať. Tento článok obsahuje aj zvláštnu úpravu ohľadom práva strán podať námietky. Ak bolo stranám známe, že v rozhodcovskom konaní sa nekonalo v súlade s ktorýmkoľvek ustanovením, ale nepodali námietku bez zbytočného odkladu, pokračuje sa v konaní ďalej a má sa za to, že strana sa vzdala práva na podanie námietky.

---

<sup>104</sup> Súd, registrátor, rozhodca

<sup>105</sup> Na rozdiel od úplného oslobodenia od imunity podľa rozhodcovských pravidiel ICC (článok 34).

## 6. Úloha národných súdov v rozhodcovskom konaní

Pri výklade o medzinárodnej arbitráži nemôžeme zabudnúť na rolu akú v nej zohrávajú národné súdy. Všeobecne je možné vidieť posun smerom k väčšej autonómii strán, no aspoň minimálna úloha štátu je nenahraditeľná<sup>106</sup>, pre zaistenie efektívnosti rozhodcovského konania. Určiť obsah právomocí kedy súdy môžu zasahovať do rozhodcovského konania je veľmi háklivá otázka. Na jednej strane je fakt, že strany sa dobrovoľne podriadili rozhodovaniu súkromnoprávneho subjektu, na druhej strane je donucovacia moc štátu, ktorý môže zabrániť v sabotovaní konania jednou zo strán. Funkcie štátneho súdnictva v rozhodcovskom konaní možno deliť na pomocné a kontrolné. A taktiež na uplatnené pred začatím konania o veci, počas konania vo veci až do vydania nálezu a po vydaní nálezu. Kontrolná funkcia súdu sa uplatní až po vydaní rozhodnutia, preto sa najskôr budem venovať pomocným funkciám.

### 6.1 Pomocná funkcia národného súdu

Zo všeobecnej povahy rozhodcovského konania vyplýva, že rozhodcovia sú oprávnení požadovať od účastníkov konania a tretích strán len tie úkony, ktoré budú splnené dobrovoľne. Ak však má rozhodcovské konanie funkčne fungovať aj tam kde strany a osoby nespolupracujú, musí byť stanovené kto, za akých podmienok, na koho žiadosť a aké úkony môže vykonať. Realizácia týchto funkcií je teritoriálne obmedzená, inak povedané „*partnerství mezi soudy obecnými a rozhodčími místa konání řízení.*“<sup>107</sup>

**Vo fáze pred začatím konania alebo pred začatím konania vo veci** má súd určité právomoci pri ustanovovaní rozhodcov alebo rozhodcovského tribunálu<sup>108</sup>, vo veci vylúčenia rozhodcu pre zaujatosť.<sup>109</sup> Tiež môže súd nariadiť predbežné opatrenie ak by mohol byť výkon rozhodcovského nálezu ohrozený. V mnohých pravidlách je táto možnosť daná v obmedzenom rozsahu aj rozhodcom,<sup>110</sup> v českej právnej úprave podľa § 22 ZRŘ majú túto právomoc súdy na návrh ktorejkoľvek strany. Rozhodcom podľa ZRŘ nie je dané oprávnenie k vydávaniu predbežných opatrení a dokonca ani ich navrhovanie. Táto úprava sa využije aj

---

<sup>106</sup> Na ilustráciu modelový zákon UNCITRAL zo svojich 36 článkov v 10 spomína úlohu národného súdu. Napríklad článok 11 pri zostavovaní rozhodcovského tribunálu, článok 13 pri rozhodovaní o nezáujatosti rozhodcu, atď in [http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998\\_Ebook.pdf](http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf)

<sup>107</sup> ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. s.292

<sup>108</sup> § 9 odst. 1 a 2 ZRŘ

<sup>109</sup> § 12 odst. 2 ZRŘ

<sup>110</sup> Vid' vyššie pravidlá LCIA článok 22.

pri zaist'ovaní dôkazov. Z dikcie § 22 ZRŘ tiež jasne vyplýva, že žiadosť o predbežné opatrenie na súde jednou zo strán pred zahájením rozhodcovského konania, nie je nezlučiteľná so zahájením konania pred rozhodcom a teda so zásadou litispedencie. Poslednou pomocnou funkciou súdu v tejto fáze je možnosť zbaviť rozhodcu mlčanlivosti podľa §6 ZRŘ zo závažných dôvodov okresným súdom miesta bydliska rozhodcu.<sup>111</sup>

**Vo fáze počas rozhodcovského konania** môže súd byť požiadaný o predbežné opatrenie, zbavenie mlčanlivosti rozhodcu a najčastejšie o vykonanie dôkazov. Vykonanie dôkazov sa riadi podľa ustanovenia § 20 ZRŘ. Súd vykoná na žiadosť rozhodcov dôkazy, ktoré nemôžu rozhodcovia sami vykonať, v prípade, že sa nejedná o procesný úkon podľa zákona neprípustný. Vecne a miestne príslušný je súd podľa § 42 ZRŘ. V dôsledku zásady teritoriálnej obmedzenosti súdnej moci môžu české súdy poskytnúť súčinnosť len v prípade rozhodcovského konania na území Českej republiky a vykonať úkony tiež len na tomto území. Vzhľadom na to, že v prípade medzinárodnej obchodnej arbitráže sa často jedná o úkony mimo územie Českej republiky, majú súdy možnosť postupovať podľa platných pravidiel o poskytovaní právnej pomoci medzi justičnými orgánmi a medzinárodných zmlúv v tejto oblasti.

**Vo fáze po vydaní rozhodcovského nálezu** možno pomocnú funkciu súdu vidieť hlavne v archivácii ad hoc rozhodcovských náleзов, zbavení mlčanlivosti. Najdôležitejšou pomocnou úlohou súdu po vydaní rozhodcovského náleзу je nariadenie výkonu rozhodcovského náleзу, ktorý nebol splnený dobrovoľne.

## **6.2 Kontrolná funkcia národného súdu**

Väčšina úprav pokladá rozhodcovský nález za nepreskúmateľný.<sup>112</sup> Prioritu vo väčšine úprav teda má snaha o rýchlosť rozhodcovského konania. Obecný súd nedisponuje žiadnym oprávnením preskúmať rozhodcovské nálezy či uznesenia rozhodcov.

Kontrolná funkcia súdu sa môže uplatniť až po vydaní rozhodcovského náleзу vo forme zrušenia alebo odopretia výkonu rozhodcovského náleзу.

### **6.2.1 Zrušenie rozhodcovského náleзу**

Účelom zrušenia náleзу súdom nie je prieskum správnosti samotného rozhodcovského náleзу, ale „*poskytnutí garance pro dodržení základních principů rozhodčího řízení, resp.*

---

<sup>111</sup> Ak sa jedná o zahraničného rozhodcu, súdom miesta konania arbitráže.

<sup>112</sup> K minoritným úpravám patrí česká úprava rozhodcovského konania, ktorá v § 27 povoľuje preskúmanie náleзу po predbežnej dohode o tejto možnosti v rozhodcovskej zmluve.

*toho, že zde byla založena pravomoc rozhodčího soudu na základě rozhodčí smlouvy, kterou se strany samy vzdávají svého ústavního práva obrátit se při řešení sporu na soud a delegují tak samy pravomoc soudu na rozhodce.*“<sup>113</sup>

Vzhľadom na teóriu teritoriálneho dosahu kontrolných právomoci má možnosť zrušiť rozhodcovský nález len súd krajiny, na ktorého území bol vydaný. Dôvody zrušenia bývajú zakotvené vo vnútroštátnej legislatíve.

Zrušiť možno domáci<sup>114</sup> rozhodcovský nález vydaný podľa §23, 24 alebo 27 ZRŘ, ktorý je konečným rozhodnutím o nároku. Obecný súd môže rozhodcovský nález iba zrušiť nie však zmeniť.

K zahájeniu konania môže doísť na návrh jedenej zo strán, ktorá namieta niektorý z dôvodov § 31 ZRŘ. Návrh musí byť podaný do troch mesiacov odo dňa kedy bol nález doručený strane, ktorá sa zrušenia domáha.<sup>115</sup> Avšak ustanovenia o lehotách možno chápať aj ako veľmi relatívne, pretože dôvody § 31 je možné uplatniť aj v konaní na odopretie výkon rozhodcovského nálezu.

### **Dôvody zrušenia rozhodcovského nálezu**

Ustanovenie § 31 ZRŘ obsahuje taxatívny výpočet dôvodov zrušenia. Otázkou je či môže súd pri preskúmaní ísť nad rámec dôvodov, ktoré v návrhu na prieskum navrhla strana. Všeobecne existuje trend k obmedzeniu prieskumu na vážne procesné pochybenia alebo otázok týkajúcich sa verejného poriadku. Konkrétne taxatívne dôvody § 31 sú :

- a) rozhodcovský nález bol vydaný vo veci, o ktorej nie je možné uzavrieť platnú rozhodcovskú zmluvu. V danom prípade sa teda jedná o nearbitrabilitu sporu.<sup>116</sup>
- b) rozhodcovská zmluva je z iných dôvodov neplatná alebo bola zrušená, alebo sa na dohodnutú vec nevzťahuje. Súd je v tomto prípade povinný zamietnuť návrh na zrušenie, ak strana dôvod, pre ktorý sa domáha zrušenia, neuplatnila, ak mohla, pred zahájením konania vo veci samej. Rovnaké ustanovenie platí aj pre dôvod pod

---

<sup>113</sup> BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*. Komentář. Praha: C.H. Beck, 2004s. 216.

<sup>114</sup> Obdobný účel, ako je v prípade zrušenia rozhodcovského nálezu súdom u tuzemských rozhodcovských nálezov, pokrýva v prípade zahraničných rozhodcovských nálezov inštitút odopretia uznania a výkonu cudzieho rozhodcovského nálezu v zmysle § 39 ZRŘ Ešte pred začatím exekučného konania je teda možnosť domáhať sa zrušenia rozhodcovského nálezu v zemi jeho vydania, v prípade, že to miestne právne predpisy povoľujú.

<sup>115</sup> Na chápanie tejto lehoty neexistuje jednotný názor. V literatúre sa možno stretnúť s názorom, že trojmesačná lehota sa týka len dôvodov uvedených v § 31 ZRŘ a) až f), nie pre dôvody, pre ktoré možno žiadať obnovu konania. V prípade, že je žiadané o zrušenie rozhodcovského nálezu pre niektorý z dôvodov § 228 OSŘ je nutné uplatniť lehoty stanovené v OSŘ (§233, 234). Prof. Rozehnalová sa však stotožňuje z názorom, že vzhľadom na to, že samotný ZRŘ obsahuje úpravu lehôt v § 32, nepoužijú sa podľa § 44 ZRŘ ustanovenia OSŘ. Rozehnalová s. 301

<sup>116</sup> Vid' vyššie

písmenom c). Táto úprava má zabrániť manipulácií výsledkom konania stranou, ktorá by navrhla neplatnosť či neexistenciu zmluvy v prípade, že by jej výsledok nevyhovoval. Rovnakú úpravu obsahuje Európsky dohovor v článku IX odst. 1 písm. a).<sup>117</sup> V danom prípade sa jedná o neplatnosť podľa práva štátu, kde bol nález vydaný alebo ktorému ho strany podriadili.

- c) nespôsobilosť rozhodcu. Tento dôvod je koncipovaný široko a možno podeň subsumovať nespôsobilosť k právnym úkonom, nekompatibilitu funkcií, rozpor zloženia rozhodcovského tribunál s dohodou strán a iné.
- d) rozhodcovský nález nebol uznesený väčšinou rozhodcov. Je otázne či tento dôvod nie je nadbytočným, pretože uznesenie väčšinou rozhodcov je nutnou podmienkou právnej existencie rozhodcovského nálezu.<sup>118</sup>
- e) strane nebola poskytnutá možnosť vec prejednať pred rozhodcom. Tento prípad je porušením základných procesných práv strán.
- f) plnenie, na ktoré bola strana odsúdená nebolo súčasťou petitu<sup>119</sup> alebo je podľa tuzemského práva nemožné či nedovolené. Tento dôvod je v oblasti medzinárodnej obchodnej arbitráže nevhodný. Vzhľadom na to, že vo väčšine prípadov sa jedná o výkon rozhodnutia v zahraničí, kde nemusí ísť o plnenie nemožné či nedovolené.
- g) dôvody, pre ktoré je možné žiadať obnovu konania v súdnom konaní. Tými sú dôvody uvedené v § 228 odst. 1 a) a b) OSŘ.

Na záver tejto časti kapitoly ešte spomeniem vzťah zrušenia rozhodcovského nálezu a odopretia uznania a výkonu, ktorému sa venujem v nasledujúcej kapitole. Môžu nastať dva prípady vzťahov:

1. konkurencia návrhu na zrušenie rozhodcovského nálezu a návrhu na uznanie a výkon rozhodcovského nálezu
2. zrušenie rozhodcovského nálezu a jeho následné uznanie a výkon

Situácia ad 1. je jednoznačne riešená vo väčšine medzinárodných predpisov. Rozhodcovský nález sa stáva vykonateľným po splnení predpisov, ktorým podlieha. Ako som už viackrát spomenula, obecné možno sledovať snahu na rýchlosť a efektívnosť arbitrážneho konania a teda aj výkonu jeho rozhodnutí. Preto je na uvážení orgánu, ktorý nariaduje výkon, aby zväzil postup v prípade súbežného konania o zrušení. Podľa § 32 odst. 2 takýto návrh nemá automatický odkladný účinok. Na žiadosť však môže byť vykonateľnosť odložená ak

---

<sup>117</sup> Európsky dohovor in [http://www.rsshk.sk/dohovor\\_medzinarodna\\_arbitraz.php](http://www.rsshk.sk/dohovor_medzinarodna_arbitraz.php)

<sup>118</sup> § 25 odst. 1 ZRŘ

<sup>119</sup> *ultra petitum*

by hrozila závažná ujma. Newyorský dohovor tiež umožňuje odložiť rozhodnutie o výkone.<sup>120</sup> Prísnejšiu konštrukciu obsahuje Európsky dohovor a podanie návrhu na zrušenie nemá vplyv na uznanie a výkon rozhodcovského nálezu.

Situácia ad 2. je situáciou, ktorá nie je jasne riešená v doktríne medzinárodného práva obchodného a možno nájsť rozhodnutia z oboch názorových brehov. V prostredí vnútroštátneho práva táto situácia nespôsobuje žiadne otázky, pretože „*ex nihilo nil fit*“;<sup>121</sup> v medzinárodnom prostredí je však situácia zložitejšia. Je bežnou praxou medzinárodnej arbitráže, že nález zrušený v jednom štáte môže byť uznaný a vykonaný v štáte inom. Konkrétnej úprave v jednotlivých medzinárodných zmluvách sa venujem v ďalšej kapitole pri odoprení uznania a výkonu rozhodcovského nálezu.<sup>122</sup>

## 6.2.2 Zastavenie nariadenia výkonu rozhodcovského nálezu

ZRŘ obsahuje ešte jeden inštitút zásahu národných súdov do rozhodcovského konania. Je ním zastavenie nariadeného výkonu rozhodcovského nálezu. Tento inštitút je možné uplatniť ak márne uplynula doba na podanie návrhu na zrušenie rozhodcovského nálezu alebo druhá strana podala návrh na nariadenie rozhodcovského nálezu skôr. ZRŘ obsahuje tri typy dôvodov na podanie návrhu na zastavenie výkonu, ktoré sú obsiahnuté v § 35.<sup>123</sup> Súd v prípade, že zistí existenciu niektorého z týchto dôvodov, preruší konanie ak je podaný návrh podľa § 35 odst. 1., uloží povinnému, aby do 30 dní podal návrh na zrušenie rozhodcovského

---

<sup>120</sup> Newyorský dohovor článok VI tiež obsahuje možnosť na žiadosť strany, ktorá sa domáha výkonu nariadiť druhej strane zloženie istiny v sume približnej hodnote plnenia.

<sup>121</sup> „Nie je možné vykonať niečo čo neexistuje“

<sup>122</sup> Newyorský dohovor reaguje na túto otázku v článku V odst. 1 písm. e). Zaradenie tohto dôvodu do odst. 1 znamená, že je to dôvod, ktorý súd posudzuje na návrh strany v konaní a je na zvážení súdu či následne odoprie uznanie a výkon rozhodcovského nálezu. Tento názor vyplýva aj z dikcie úvodného ustanovenia, ktorý vraví, že súd „môže“ nie „musí“ odoprieť uznanie a výkon ak zistí prítomnosť niektorého z namietaných dôvodov. Riešenie tejto otázky je v Európskom dohovore o niečo zložitejšie. V článku IX odst. 1 vraví, že aj keď bol nález v jednom štáte zrušený, môže byť v inom uznaný a vykonaný. Výnimkou je však prípad, keď bol zrušený v štáte kde bol vydaný alebo podľa práva, podľa ktorého bol vydaný. Avšak aj to len v taxatívne vymedzených dôvodoch. V odst. 2 tohto článku rieši tento prípad aj pre štáty, ktoré sú zároveň zmluvnými štátmi Newyorskej dohody a limituje možnosť uznania a výkonu zrušeného rozhodcovského nálezu dôvody v odst. 1 vyslovene uvedené.

<sup>123</sup> ZRŘ, § 35 (1) I když nepodala návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem, může strana, proti níž byl soudem nařízen výkon rozhodčího nálezu, podat návrh na zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí kromě důvodů uvedených ve zvláštním předpisu i tehdy, jestliže

a) rozhodčí nález je stížen některou vadou uvedenou v § 31 písm. a), d) nebo f),

b) strana, která musí mít zákonného zástupce, nebyla v řízení takovým zástupcem zastoupena a její jednání nebylo ani dodatečně schváleno,

c) ten, kdo vystupoval v rozhodčím řízení jménem strany nebo jejího zákonného zástupce, nebyl k tomu zmocněn a jeho jednání nebylo ani dodatečně schváleno.

nálezu. Ak nebude návrh v tejto lehote podaný, pokračuje v konaní. Ak návrh podaný a následne je rozhodcovský nálež zrušený, platí podľa § 34 ZRŘ postup:

- a) podľa §268 OSŘ je výkon zastavený
- b) ak zostane rozhodcovská zmluva v platnosti nasleduje nové rozhodcovské konania v danej veci
- c) ak rozhodcovská zmluva nezostala v platnosti, na návrh niektorej zo strán súd pokračuje v konaní a vec rozhodne.

## 7. Uznanie a výkon rozhodcovských nálezov

Výhodou arbitráže oproti iným typom riešenia sporov alternatívnych k súdnemu konaniu je, že výsledkom je záväzné rozhodnutie. Pozitívom medzinárodnej obchodnej arbitráže tiež je, že rozhodnutie spravidla nie je stotožňované s výkonom súdnej moci konkrétneho štátu a preto je všeobecne väčšia ochota štátov uzatvárať medzinárodné dohovory ohľadom uznávania a výkonu cudzích rozhodcovských nálezov. Taktiež štáty nekladú vo vnútroštátnej úprave tie prekážky, ktoré zvyknú klásť pri rozhodnutiach súdov. Tiež podmienky uznania rozhodcovských nálezov bývajú oveľa miernejšie než podmienky pre výkon cudzieho súdneho rozhodnutia. Aj napriek tomuto konštatovaniu každý rozhodcovský nález vydaný v inom štáte ako v štáte miesta jeho výkonu musí prejsť konaním, ktorého výsledkom je uznanie a výkon tohto cudzieho rozhodcovského nálezu. Potom môže nasledovať výkon rozhodnutia totožný s domácim rozhodcovským nálezom. Výkonom rozhodcovského nálezu sa rozumie donútenie povinného k plneniu povinnosti, ktorú mu ukladá tento nález a ktorú nesplnil dobrovoľne v stanovenej lehote.

### 7.1 Postup po vydaní rozhodcovského nálezu

Kvôli širšiemu kontextu tejto problematiky začnem najskôr priblížením všeobecného postupu po vydaní rozhodcovského nálezu. V prípade, že máme už existujúci právoplatný rozhodcovský nález je prvým krokom zistiť či sa jedná o rozhodcovský nález cudzí či domáci. Pre rozlíšenie týchto dvoch pojmov je podstatné či bol nález vydaný v domacom rozhodcovskom konaní a či v cudzom. Za domáce rozhodcovské konanie sa považuje také (bez ohľadu či je prítomný medzinárodný prvok alebo nie je), na ktoré dopadajú tuzemské procesné normy (ak nie je iná dohoda strán, ktorá neodporuje kogentným vnútroštátnym normám) a predovšetkým je v ňom možné uplatniť kontrolné a pomocné funkcie súdov. Takýto rozhodcovský nález je možné priamo vykonať nie je potrebné uznanie či prehlásenie vykonateľnosti daného štátu. Cudzí konanie je potom také, na ktoré sa neaplikujú hore uvedené normy a funkcie súdov a preto je potrebné nález pred núteným výkonom uznať či prehlásiť za vykonateľný.

Podmienkou tiež logicky je, že nález nebol splnený dobrovoľne. Štatistiky dokazujú, že väčšina nálezov býva splnená dobrovoľne.<sup>124</sup> To odráža charakteristiku rozhodcovského

---

<sup>124</sup> Výskum, ktorý vedený Queen Mary University of London potvrdil, že len 11% prípadov v roku 2008 bola nútená oprávnená strana predložiť na vykonanie súdu. In International Arbitration: Corporate Attitudes and

konania ako takého. V prípade, že povinná strana neplní dobrovoľne má oprávnená strana možnosť buď pôsobiť ekonomickým nátlakom alebo sa obrátiť na súd. Pri nariadení výkonu rozhodnutia vzniká otázka v akých medziach je súd oprávnený preskúmať rozhodcovský nález. Podľa §275 odst.2 OSŘ je súd pred nariadením výkonu oprávnený preskúmať potvrdenie o vykonateľnosti všetkých titulov pre výkon rozhodnutia. Súd tiež nie je viazaný potvrdením o vykonateľnosti rozhodcovského nálezu ak takéto potvrdenie obsahuje. V exekučnom konaní súd nie je oprávnený preskúmať vecnú správnosť rozhodcovského nálezu. Vykonáva len prešetrenie o rozhodných skutkových okolnostiach z príslušného spisu.<sup>125</sup>

## 7.2 Výkon domáceho rozhodcovského nálezu

Ak som uviedla vyššie podstatné z hľadiska uznania a výkonu delenie rozhodcovských nálezov na domáce a cudzie. Ak príklad použijem výkon českého rozhodcovského nálezu v Českej republike. Pri postupe výkonu rozhodnutia nie je podstatné či bol v rozhodcovskom konaní obsiahnutý nejaký medzinárodný prvok. Vzhľadom na to, že ZRŘ sám o sebe neobsahuje postup pri výkone českých rozhodcovských nálezov, použije sa subsidiárne ustanovenie časti šesť OSŘ. Pre potreby výkonu rozhodnutia je rozhodcovský nález riadnym exekučným titulom. Je teda možné použiť aj výkon rozhodnutia podľa exekučného poriadku a poveriť ním súdnych exekútorov.

ZRŘ však v § 35 obsahuje možnosť podať návrh na zastavenie nariadeného výkonu rozhodnutia stranou, proti ktorej je výkon nariadený, aj v prípade, že nepodala návrh na zrušenie tohto nálezu a to ak:

*„a) rozhodčí nález je stížen některou vadou uvedenou v ustanovení § 31 písm. a), d) nebo f) ZRŘ;*

*b) strana, která musí mít zákonného zástupce, nebyla v řízení takovým zástupcem zastoupena a její jednání nebylo ani dodatečně schváleno;*

*c) ten, kdo vystupoval v rozhodčím řízení jménem strany nebo jejího zákonného zástupce, nebyl k tomu zmocněn a jeho jednání nebylo ani dodatečně schváleno.“<sup>126</sup>*

Tieto dôvody je nutné považovať za dôvody dopĺňujúce k obecným upraveným v OSŘ. V prípade, že oprávnená strana využije túto možnosť a podá návrh na zastavenie

---

Practices 2008 (PricewaterhouseCoopers), in [http://www.pwc.co.uk/en\\_UK/uk/assets/pdf/pwc-international-arbitration-2008.pdf](http://www.pwc.co.uk/en_UK/uk/assets/pdf/pwc-international-arbitration-2008.pdf)

<sup>125</sup> Usnesení NS ČR ze dne 29. května 2003, sp. zn. 20 Cdo 2460/2002; Usnesení NS ČR ze dne 27. října

<sup>126</sup> §35 ZRŘ odst. 1

nariadeného výkonu rozhodnutia rozhodcovského nálezu z dôvodov §35 odst.1 ZRŘ, preruší súd konanie o výkonu rozhodnutia a uloží povinnému, aby v lehote 30 dní podal u príslušného obecného súdu návrh na zrušenie rozhodcovského nálezu. Ak povinný takýto návrh nepodá, alebo bude tento návrh zamietnutý, pokračuje súd v konaní o výkone rozhodcovského nálezu. Čo sa týka uznania českého rozhodcovského nálezu, nie je takéto uznanie vyžadované žiadnym českým právnym predpisom.<sup>127</sup>

## 7.3 Uznanie a výkon cudzieho rozhodcovského nálezu

### 7.3.1 Uznanie rozhodcovského nálezu

Existuje niekoľko spôsobov akým možno dosiahnuť vykonanie rozhodcovského nálezu. Samotnou otázkou v tejto problematike je však rozlíšenie pojmov uznanie a výkon. Tieto pojmy bývajú väčšinou pevne spojené a preto často chápané ako jeden úkon.<sup>128</sup> Medzi týmito pojmami je však rozdiel.<sup>129</sup> Nález môže byť uznaný bez toho, aby bol vykonaný.<sup>130</sup> Ak je však už raz vykonaný je nutne aj uznaný súdom, ktorý nariadil jeho výkon. Uznanie môže slúžiť stranám ako obrana proti nárok vzneseným na súde. Oprávnená strana môže žiadať súd o uznanie tohto rozhodnutia, ktoré upravilo vzájomné vzťahy medzi stranami. Tým môže poslúžiť ako *res iudicata* na tie právne vzťahy, ktoré sú obsiahnuté v náleze. Uznanie rozhodcovských náleзов môže byť podmienkou vnútroštátnej úpravy ako predbežný krok k výkonu tohto rozhodnutia.

Proces uznania možno obecné definovať<sup>131</sup> ako vecné preskúmanie rozhodcovského nálezu, kde sa do istej miery opakuje už uskutočnené alebo ako preskúmanie splnenia základných procesných podmienok a súlad s právnym poriadok uznávajúceho štátu.<sup>132</sup> Uznávacie konanie môže byť samostatné alebo spojené s konaním vykonávacím. Ak neexistujú dôvody na odopretie uznania, pokladá sa cudzí rozhodcovský nález za nález tuzemský.

---

<sup>127</sup> RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2.rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s.192

<sup>128</sup> Aj Newyorský dohovor uvádza „uznanie a výkon“ (recognition and enforcement).

<sup>129</sup> Ženevský dohovor 1927 obsahoval zvlášť pojem uznanie a zvlášť výkon.

<sup>130</sup> V prípade *Dallal v Bank Mellat* (1986) anglický súd skonštatoval, že rozhodnutie Iránsko-amerického tribunálu pre vzájomne nároky nie je vykonateľné podľa Newyorského dohovoru, je však uznané ako platné rozhodnutie kompetentného tribunálu.

<sup>131</sup> Rozdiel bude v rozsahu preskúmania upravenom daným právnym poriadkom.

<sup>132</sup> V českej právnej úprave je uplatnený druhý zo spôsobov uznania cudzích rozhodcovských náleзов.

### 7.3.2 Výkon cudzieho rozhodcovského nálezu

Dôležitou krokom pred podaním samotného návrhu na výkon rozhodnutie je úvaha oprávnenej strany, v ktorom štáte je pre ňu najprínosnejšie podať takýto návrh. V prípade postihu majetku povinnej strany je takýmto štátom pochopiteľne štát, kde sa tieto aktíva nachádzajú. Ďalším z dôležitých faktorov výberu štátu výkonu rozhodnutia je či tento štát uznáva a vykonáva rozhodnutia štátu arbitráže na základe Newyorského dohovoru alebo inej relevantnej medzinárodnej zmluvy. Tiež je podstatná prax miestnych súdov pri uznávaní a výkone rozhodcovských nálezov. Naznačená možnosť výberu krajiny kde bude podaný návrh na vykonanie rozhodnutia sa v teórii nazýva *forum shopping*.

Existuje niekoľko procesov uznania a výkonu arbitrážnych nálezov. Bud' sa postupuje podľa vnútroštátnej úpravy daného štátu alebo podľa medzinárodných zmlúv, ktorými je tento štát viazaný, či už sa jedna o multilaterálne alebo bilaterálne zmluvy.

V prípade postupu podľa vnútroštátnej českej právnej úpravy, konkrétne § 40 ZRŘ, sa uznanie rozhodcovského nálezu nevyslovuje žiadnym zvláštnym rozhodnutím, jednoducho sa k nemu za okolností, že boli splnené podmienky § 39 ZRŘ prihladne.<sup>133</sup> Základnou podmienkou pre uznanie a výkon rozhodcovského nálezu v Českej republike je jedna z najobecnejších zásad medzinárodného práva súkromného – zásada vzájomnosti (§ 38). ZRŘ však neobsahuje žiadne ustanovenie o tom kto je oprávnený potvrdiť vzájomnosť a preto sa aplikuje ustanovenie § 54 ZMPS, podľa ktorého o vzájomnosti rozhoduje Ministerstvo spravodlivosti Českej republiky. Vzájomnosť môžeme chápať ako rovnaký prístup k rozhodcovským nálezom vydaným v Českej republike, v štáte, v ktorom bol vydaný rozhodcovský nálež, o ktorého uznanie je teraz žiadané v Českej republike. Vzhľadom na množstvo a kvalitu úpravy v tejto oblasti pôjde hlavne o vzájomnosť formálnu, garantovanú prístupím k bilaterálnym (o právnej pomoci) alebo multilaterálnym medzinárodným zmluvám Newyorský dohovor, Washingtonský dohovor).

Vzhľadom na práve uvedené sa vo väčšine prípadov použije úprava v medzinárodných zmluvách, ktorými je Česká republika viazaná a ktoré majú podľa ustanovenia § 47 ZRŘ prednosť pred zákonom. Najvýznamnejším medzinárodným dohovorom je Newyorský dohovor o uznaní a výkone cudzích rozhodcovských nálezov<sup>134</sup>.

---

<sup>133</sup> Uznanie alebo výkon bude odopretý ak rozhodcovský nálež nie je podľa štátu, v ktorom bol vydaný právoplatný alebo vykonateľný, má vadu podľa § 31 ZRŘ alebo odporuje verejnému poriadku.

<sup>134</sup> The New York Convention

### 7.3.3 Newyorský dohovor o uznaní a výkone cudzích rozhodcovských nálezov

Newyorský dohovor vytvára základ pilier systému medzinárodnej arbitráže,, bez ktorého existencie by tento spôsob riešenia sporov nebol natoľko obľúbený. Vznik tohto dohovoru je spojený so snahami Medzinárodnej obchodnej komory v Paríži odstrániť nedostatky Ženevských protokolov. Návrh bol predstavený Ekonomickou a sociálnou radou OSN v roku 1955 a následne prijatý. V súčasnosti má viac než 140 signatárov.

Dohovor upravuje okrem uznávania a výkonu rozhodcovských nálezov aj iné otázky medzinárodnej arbitráže. Konkrétne platformu pre uznávanie rozhodcovských zmlúv národnými súdmi, konflikty prameňov, formu rozhodcovskej zmluvy a vzťah zrušenia a výkonu nálezu. Dohovor sa samozrejme vzťahuje na rozhodcovské nálezy vydané v inštitucionálnej aj ad hoc arbitráži.

Na úvod je potrebné spomenúť výhrady, ktoré obsahuje článok I odsek 3 a článok X, a ktoré narúšajú unifikovanú aplikáciu dohovoru. Prvou výhradou, ktorú využila aj Česká republika je výhrada striktnej vzájomnosti, kedy je možné uznať len cudzí rozhodcovský nález vydaný na území iného zmluvného štátu. Táto výhrada môže byť aplikovaná len na podmienky odopretia uznania a výkonu rozhodcovského nálezu, nie na ostatné ustanovenia.<sup>135</sup> Druhá výhrada podľa článku I odsek 3 veta druhá obmedzuje uznanie a výkon len na spory obchodné podľa vnútroštátnej úpravy. Treťou výhradou je výhrada teritoriálna v článku X. Zmluvný štát pri podpise alebo ratifikácii môže vyhradiť, že dohovor sa bude vzťahovať na všetky alebo len niektoré územia, za ktorých medzinárodne vzťahy je zodpovedný.

Newyorský dohovor poskytuje relatívne široký priestor uplatneniu národného práva. Najviditeľnejšie je tento jav vidno v prípade samotného výkonu povinností vyplývajúcich z rozhodcovského nálezu. Dohovor stanovuje podmienky pre proces uznania a výkonu, no samotný výkon je ponechaný na úprave národného práva.<sup>136</sup>

Pri posudzovaní otázky, ktorý rozhodcovský nález môžeme podriadiť režimu Newyorského dohovoru a považovať ho teda za cudzí podľa tohto dohovoru je podstatné ustanovenie článku I odsek 1. Je ním nález vydaný na území iného štátu alebo nález, ktorý nie je pokladaný za nález miestny v štáte kde sa žiada o jeho uznanie a výkon. Dôvodom takto širokého vymedzenia sú veľké rozdiely hodnotenia štátnej príslušnosti nálezov. Druhá z definícií pokrýva prípady, kedy nie je možné vykonať rozhodcovský nález vydaný na území

---

<sup>135</sup> Napríklad článok II. o uznaní rozhodcovskej zmluvy.

<sup>136</sup> V prípade českého práva je to § 251 a násl. OSŘ alebo zákon č. 130/2001 Sb. o súdnych exekutorech a exekuční činnosti.

štátu vykonať na tom istom území ako vnútroštátny, lebo ho strany na základe svojej zmluvnej autonómie podriadili inému procesnému právu. V prípade absencie tohto ustanovenia by mohla nastať situácia kedy by nebolo možné vykonať rozhodcovský nález vydaný na území určitého štátu kde je považovaný za cudzí (podlieha cudziemu procesnému právu) ani na základe Newyorského dohovoru ani ako domáci nález.

Článok III predstavuje základnú ustanovenie pre uznanie a výkon cudzích rozhodcovských nálezov<sup>137</sup>, ktoré je následne bližšie špecifikované v nasledujúcich článkoch. Veta druhá článku III obsahuje podstatnú podmienku nediskriminácie cudzích rozhodcovských nálezov oproti tým miestnym. Zakazuje použitie ťaživejších podmienok alebo vyšších súdnych poplatkov. Z uvedeného môžeme vyvodiť, že proces uznania alebo odopretia nálezu je založený na podmienkach uvedených v dohovore.<sup>138</sup> Takisto prehlásenie vykonateľnosti ako výsledok uznania je daný dohovorom. Vlastný výkon prebieha podľa právnych predpisov platných v mieste výkonu rozhodcovského nálezu.

Článok IV obsahuje formálne podmienky vyžadované k predloženiu návrhu na uznanie a výkon. Sú nimi:

- a) žiadosť o uznanie a výkon
- b) prvopis alebo overenú kópiu nálezu
- c) prvopis alebo overenú kópiu rozhodcovskej zmluvy
- d) úradný preklad do jazyka štátu miesta navrhovaného výkonu rozhodnutia ak je potrebný.

---

<sup>137</sup> „Každý zmluvný štát uzná rozhodcovský nález za záväzný a povolí jeho výkon, podľa predpisov územia, na ktorom je uplatňovaný...“ Newyorský dohovor čl. III

<sup>138</sup> V dohovore nie je uvedený spôsob akým má byť tento proces realizovaný. V českom právnom poriadku neexistuje postup pre uznanie rozhodcovských nálezov. Uznanie sa nevyslovuje žiadnym zvláštnym výrokom. Ak súd v rámci exekučného konania dôjde k záver, že sa jedná o rozhodcovský nález a že nie sú dané dôvody pre odopretie uznania a výkon tohto rozhodcovského nálezu, v súlade s § 40 ZRŘ k tomuto cudziemu nálezu prihliadne. „*Toto odpovídá i celé koncepci výkonů zahraničních titulů vůbec, která již od přijetí ZMPS opustila konstrukci zvláštního (samostatného) exequaturního řízení (jehož výsledkem je vydání samostatného výroku ohledně vykonatelnosti zahraničního titulu), kdy k zahraničnímu rozhodnutí jako vykonatelnému titulu se při rozhodování o připuštění jeho výkonu přihlédne, jako by se jednalo o titul tuzemský po prověření předchozích formálních podmínek, tj. toho, zda se jedná o rozhodčí nález a toho, zda nejsou dány podmínky pro odepření výkonu ve smyslu ustanovení § 39 ZRŘ.*“ In Bělohávek s.297

### 7.3.4 Odopretie uznania a výkonu rozhodcovského nálezu podľa Newyorského dohovoru

Článok V, ktorý obsahuje dôvody odopretia uznania a výkonu je rozdelený na dve časti. Prvá obsahuje dôvody, ktoré musí vzniesť strana. Súd ich nemôže skúmať bez podnetu (päť dôvodov). Druhá časť obsahuje dôvody, ktoré môže skúmať ex offio súd (dva dôvody).

S odopretím výkonu je spojených niekoľko zásad. Prvou z nich je, že Newyorský dohovor nepovoľuje žiaden vecný prieskum rozhodcovského rozhodnutia. V ďalšej zásade je zakotvené, že dôvody odopretia stanovené v dohovore sú končené a mali by byť vykladané reštriktívne.<sup>139</sup> Je podstatné si všimnúť, že odopretie rozhodnutia nie je obligatórne pre súd, ktorý vedie konanie aj v prípade, že je jeden z dôvodov prítomný. Článok V totižto v úvode, ustanovuje, že súd „môže“ odmietnuť uznanie a výkon, nie „musí“. Dôkazné bremeno nesie povinná strana.

Prvý z dôvodov (článok V odst. 1 písm. a) odkazuje na nespôsobilosť osôb k uzavretiu rozhodcovskej dohody a neplatnosť rozhodcovskej zmluvy. Táto zmluva môže byť neplatná podľa práva, ktorému ju strany podrobili alebo práva krajiny miesta konania, v prípade, že neexistuje takýto odkaz. Dohovor však neuvádza podľa akého práva má byť posudzovaná spôsobilosť strán. V danom prípade je teda nutné odvolať sa na národnú kolíznú úpravu. Otázka platnosti rozhodcovskej zmluvy sa priamo dotýka aj arbitrability sporu. V tomto prípade však ide skúmanie o arbitrabilnosť sporu na návrh strany. V prípade prvého dôvodu odopretia uznania a výkonu rozhodnutia ex offio sa tiež jedná o posudzovanie či predmet sporu môže byť predmetom rozhodcovského konania podľa práva krajiny výkonu nálezu. Tu je však povinnosť posudzovať arbitrabilitu sporu zo strany súdu – ex offio. Je treba upozorniť, že z tohto ustanovenia je vyňatá forma rozhodcovskej zmluvy. Newyorský dohovor zvolil priamu úpravu formy bez odkazu na národné právo.<sup>140</sup>

Druhý dôvod (článok V odst. 1 písm. b), ktorý môže byť uplatnený stranami sa týka závažných väd konania, ktoré môžu spôsobiť porušenie zásady rovnosti vypočutia strán. Tento dôvod je najzávažnejším z dôvodov na odopretie uznania a výkonu, lebo zabezpečuje riadny priebeh rozhodcovského konania. Dohovor konkrétne uvádza, že strana nebolo správne vyrozumená o ustanovení rozhodcu alebo rozhodcovského konania, alebo nemohla

---

<sup>139</sup> Van den Berg, *The New York Arbitration Convention of 1958*. Kluwer Law International, 1981. S. 267

<sup>140</sup> Uprednostňovanie tohto postupu možno vidieť aj v prípade *O Limited Hong Kong vs. S GmbH* (Austria). Najvyšší súd Rakúska zamietol odporcov argument, že plná moc advokátovi na uzavretie musí byť udelená písomne. Odôvodnenie súdu bol, že i keď rakúske právo obsahuje túto náležitosť, nie je nič podobné vyžadované Newyorským dohovorom, ktorý sa uplatňuje pri konaní o uznaní a výkone.

z akýchkoľvek dôvodov uplatniť svoje požiadavky. V tomto prípade môže byť otáznym najmä spôsob doručovania, ktorý možno hodnotiť z pohľadu miesta konania arbitráže alebo z pohľadu miesta kam má byť doručované.

Tretí dôvod (článok V odst. 1 písm. c) sa týka priamo rozhodcovského nálezu. Jedná sa o situácie kedy rozhodca vydal rozhodnutie v spore, pre ktorý nebola platne uzatvorená rozhodcovská zmluva, v spore, ktorý presahuje medze rozhodcovskej doložky alebo dohody o rozhodcovi. Jedná sa teda o exces rozhodcovského tribunálu nad rozsah sporu, pre ktorý bola uzatvorená rozhodcovská doložka, *ultra petita*. V prípade, že sa táto situácia týka len častí rozhodcovského nálezu, ktoré môžu byť oddelené, tá časť rozhodcovského nálezu, ktorá obsahuje rozhodnutie o veciach podrobených rozhodcovskému konaniu môže byť uznaná a vykonaná. Tento dôvod býva najčastejšie využívaný ako obrana proti uznaniu a vykonaniu rozhodcovského nálezu. Konkrétnejšie strany namietajú, že neexistovala rozhodcovská zmluva, ktorá by povoľovala riešenie daného sporu v rozhodcovskom konaní. Mnoho z týchto námietok je zamietnutých národnými súdmi vykonávajúcimi rozhodcovský nálež z dôvodu nenamietania tejto skutočnosti v určený čas v samotnom konaní a teda z toho vyplývajúcej vôle strany podrobiť sa pri danom spore arbitráži.

Štvrtý dôvod (článok V odst. 1 písm. d) sa týka zloženia rozhodcovského tribunálu a priebehu konania. Rozhodujúcou pre posudzovanie tejto otázky je dohoda strán o zložení rozhodcovského tribunálu a priebehu konania. V prípade absencie týchto dohôd, alebo jednej z nich, posudzuje sa súlad s právom krajiny kde konanie prebiehalo.

Piatym a posledným dôvodom (článok V odst. 1 písm. e), ktorý môže byť namietaný stranami pred súdom sú vady náležitosti rozhodcovského nálezu. V danom dôvode môžeme vydeliť tri rozdielne situácie:

- a) rozhodcovský nálež sa nikdy nestal záväzným
- b) rozhodcovský nálež bol zrušený
- c) výkon rozhodcovského nálezu bol odložený príslušným orgánom krajiny, v ktorej bol vydaný alebo podľa ktorého právneho poriadku bol vydaný

Účinky môže spôsobiť rozhodcovský nálež, ktorý je účinný. Účinnosť nadobudne obvykle po splnení podmienok, ktoré mu stanovuje právny poriadok štátu miesta konania, prípade právny poriadok, podľa ktorého bol vydaný. Za účinný sa podľa väčšiny teórií a výkladov Newyorského dohovoru považuje nálež, proti ktorému nemôžu byť uplatnené bežné odvolacie prostriedky a môže byť súdne vykonaný.

Dôvody uvedené v odseku 2 by mal súd skúmať vždy, a to aj bez návrhu strany, ak je požiadaný o uznanie a výkon. Prvý z dôvodov som spomínala vyššie. Druhým je prípad kedy

je uznanie a výkon rozhodcovského nálezu v rozporu s verejným poriadkom tejto krajiny. K tomu dochádza napríklad v prípadoch kedy je porušená nestrannosť rozhodcu, strany nemohli realizovať svoje základné procesné práva, iné prípady porušenia procesných zásad alebo nedostatok odôvodnenia. Tieto prípady spadajú do procesného práva miesta uznania a výkonu. Avšak môže doísť aj k preskúmaniu súladu rozhodnutia s medzinárodne kogentnými normami.

Záverečné články dohovoru obsahujú postup pristúpenia k zmluve, vypovedanie zmluvy, platnosť v prípade federatívneho štátu a iné aplikačné ustanovenia.

### **7.3.5 Uznanie a výkon cudzích rozhodcovských nálezov podľa českej právnej úpravy**

Problematickým býva určenie aký právny predpis prípadne medzinárodná zmluva má byť aplikovaná na uznanie a výkon rozhodcovského nálezu. Česká republika je zmluvným štátom ako Newyorského dohovoru tak Európskeho dohovoru. Konflikt oboch konvencií rieši Európsky dohovor v článku IX. Ako som spomenula vyššie Newyorský dohovor v úvode článku V dáva súdu možnosť nie povinnosť odoprieť uznanie a výkon v prípade, že strana preukáže niektorý z dôvodov v tomto článku. Z toho prakticky vyplýva, že môže nastať situácia kedy aj keď bude nález v krajine vydania zrušený, bude prehlásený za vykonateľný a vykonaný v inej krajine.<sup>141</sup> Podobný režim obsahuje aj Európsky dohovor, ktorý v článku 9 stanovuje, že „zrušenie rozhodcovského nálezu, ktorý sa riadi týmto dohovorom v niektorom zmluvnom štáte, nezakladá dôvod k odmietnutiu uznania alebo vykonateľnosti v inom zmluvnom štáte, iba ako...“. Ďalej sú v tomto článku vymenované dôvody, pre ktoré ak zrušil štát vydania alebo podľa práva ktorého bol rozhodcovský nález vydaný, by mohlo doísť k odmietnutiu uznania a výkonu. Uznanie a nariadenie výkonu v Českej republike, ktorá je zmluvným štátom Newyorského dohovoru ale aj Európskeho dohovoru sa bude riadiť v zásade Newyorským dohovorom. Avšak v prípade, že by došlo k zrušeniu cudzieho rozhodcovského nálezu v zemi jeho vydania súd bude aplikovať článok IX Európskej zmluvy, a cudzí rozhodcovský nález by mal uznať a vykonať aj v prípade, že bol v zemi vydania zrušený, ak bol zrušený z iných dôvodov ako stanoví tento článok.

Nakoniec, Newyorský dohovor sa nepoužije v prípade, že národná úprava stanoví pre navrhovateľa priaznivejší režim. V súlade s týmto ustanovením by bolo možné použiť úpravu

---

<sup>141</sup> Shodně rozhodl kupříkladu belgický soud ve věci Sonatrach nebo Norsolor, či francouzský Nejvyšší soud ve věci Ascena ca. Issakha N'Doye anebo rozhodčí nález ICC ve věci Sociétés Hilmarton v. Omnium de Traitement et de Valorisation.

ZRŘ za predpokladu v prípade, že by bola pre výkon rozhodcovského nálezu priaznivejšia. V prípade Českej republiky je tato alternatíva ťažko predstaviteľná. ZRŘ v § 39 totižto ukladá povinnosť<sup>142</sup> v stanovených prípadoch výkon cudzieho rozhodcovského nálezu odoprieť.<sup>143</sup>

Tiež je možno odoprieť výkon rozhodcovského nálezu v prípade existencie dôvodov, ktoré umožňujú obnovu konania podľa OSŘ. Čo je pomerne prísna a ojedinelá úprava.<sup>144</sup> ZRŘ § 39 konkrétne uvádza, že:

„Uznání nebo výkon cizího rozhodčího nálezu však bude odepřen, jestliže

- a) rozhodčí nález není podle práva státu, v němž byl vydán, pravomocný nebo vykonatelný,
- b) rozhodčí nález je stížen vadou uvedenou v § 31,
- c) rozhodčí nález odporuje veřejnému pořádku.“

Dôkazom prísnejšej úpravy daného ustanovenia oproti Newyorskému dohovoru je aj fakt, že všetky dôvody majú byť skúmané ex offio a nie na návrh strán. Rozhodcovský nález musí byť právoplatný podľa práva štátu kde bol vydaný. Nie je teda možné vykonať cudzí rozhodcovský nález, voči ktorému bol podaný návrh na preskúmanie alebo zrušenie.<sup>145</sup> Situácia kedy je nález právoplatný ale prebieha o ňom v inom štáte konanie o zrušení nie je v ZRŘ výslovne riešená. Prof. Rozehnalová sa však domnieva, že je možné analogicky využiť ustanovenie § 32 ZRŘ.<sup>146</sup> V tomto prípade je v súlade s § 47 ZRŘ nutné dať prednosť aplikácii medzinárodných zmlúv, konkrétne ustanovenie článku 5 odsek 2 Newyorského dohovoru. Ako som už spomínal súd podľa tohto článku výkon cudzieho nálezu môže odoprieť ale nemusí. Ustanovenie § 39 odsek 1 psím. a) ZRŘ sa preto uplatní len v prípade, kedy bude rozhodovať o rozhodcovskom náleze vydanom v zemi, s ktorou Česká republika nemá uzavretú v tejto oblasti žiadnu zmluvu.

Dôvody pod písmenom b) odkazujú na vady uvedené v § 31 ZRŘ. Ad c) možno odoprieť vydanie rozhodcovskému nálezu, ktorý odporuje verejnemu poriadku. Táto podmienka je typickým a tradičným nástrojom medzinárodného práva súkromného na ochranu základných právnych zásad miesta uznania a výkonu.

<sup>142</sup> Na rozdiel od možnosti odoprieť nález výkonu podľa Newyorského dohovoru. Vid' vyššie.

<sup>143</sup> „Uznání a výkon cizího rozhodčího nálezu však bude odepřen, jestliže ...“

<sup>144</sup> BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*. Komentář. Praha: C.H. Beck, 2004 s. 294.

<sup>145</sup> Růžička, K., tamtiež, s. 194.

<sup>146</sup> Rozehnalová, N., tamtiež, s. 342, § 32 odst. 2 ZRŘ „ Podání návrhu podle odstavce 1 /návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem/ nemá odkladný účinek na vykonatelnost rozhodčího nálezu. Na žádost povinného může však soud vykonatelnost rozhodčího nálezu odložit, jestliže by neprodeleným výkonem rozhodčího nálezu hrozila závažná ujma“

## 8. Novelizácia zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodcovskom konaní

Zákon č. 19/2012 Sb. s účinnosťou od 1.4.2012 znovelizoval zákon o rozhodcovskom konaní. Táto novelizácia, na ktorú sa dlho čakalo výrazne mení podmienky rozhodcovského konania medzi podnikateľom na jednej strane a spotrebiteľom na strane druhej. Novelizácia sa pokúsila vrátiť dôveru v rozhodcovské konanie zo strany spotrebiteľov.

### 8.1 Rozhodcovská doložka

Bežnou praxou bolo, že rozhodcovská doložka bola súčasťou spotrebiteľských zmlúv a nemusela byť nijak označená, to viedlo k tomu, že si ju spotrebiteľ, ako neskúsenejšia strana obchodného vzťahu, často krát ani nemusel všimnúť. Judikatúra sa však pod vplyvom európskych smerníc na ochranu spotrebiteľa, začala stavať odmietavo k takémuto postupu a tento typ doložky označovala za rozporný s § 55 a 56 OSŘ<sup>147</sup>. Po novelizácii už nebude možné uzatvárať rozhodcovskú doložku so spotrebiteľom, ktorá by bola súčasťou podmienok, ktorými sa riadi zmluva hlavná. Rozhodcovská zmluva bude musieť byť uzavretá na inej listine ako zmluva hlavná a podpísaná samostatne. A to pod sankciou neplatnosti.<sup>148</sup>

Ďalšou z povinností podnikateľa, ktorý uzatvára rozhodcovskú zmluvu so spotrebiteľom je rozšírenie jeho informačných povinností. A to podať mu náležité vysvetlenie už pred samotným podpisom rozhodcovskej doložky o tom aké následky pre neho môžu podpisom tejto zmluvy nastať<sup>149</sup>, ako požiadavka na informácie, ktoré musí rozhodcovská zmluva obsahovať.<sup>150</sup> Ak rozhodcovská zmluva v spotrebiteľských sporoch tieto informácie neobsahuje, alebo sú tieto informácie zámerne alebo v nezanedbateľnom rozsahu neúplné, nepresné či nepravdivé je to dôvod na zrušenie rozhodcovského nálezu súdom.<sup>151</sup>

---

<sup>147</sup> Tiež Ústavní soud v náleze zo dňa 1. 11. 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10, judikoval, že takéto rozhodcovské doložky sú v spotrebiteľských zmluvách neplatné.

<sup>148</sup> § 3 ZRŘ odst. 3 (účinného od 1.4.2012) „(3) Sjednává-li se rozhodčí smlouva pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv, musí být sjednána samostatně a nikoliv jako součást podmínek, jimiž seřídí smlouva hlavní; jinak je neplatná.“

<sup>149</sup> § 3 odst. 4 ZRŘ (účinného od 1.4.2012)

<sup>150</sup> § 3 odst. 5 ZRŘ (účinného od 1.4.2012) (5) Rozhodčí doložka uzavřená podle odstavce 3 musí obsahovat také pravdivé, přesné a úplné informace o

a) rozhodci nebo o tom, že rozhoduje stálý rozhodčí soud,

b) způsobu zahájení a formě vedení rozhodčího řízení,

c) odměně rozhodce a předpokládaných druhích nákladů, které mohou spotřebiteli v rozhodčím řízení vzniknout a o pravidlech pro jejich přiznání,

d) místu konání rozhodčího řízení,

e) způsobu doručení rozhodčího nálezu spotřebiteli a

f) tom, že pravomocný rozhodčí nález je vykonatelný.

<sup>151</sup> Vid' nižšie

## 8.2 Rozhodcovia

Novelizácia sprísňuje aj kvalifikačné predpoklady kladené na rozhodcov, ktorý sú oprávnený rozhodovať spory zo spotrebiteľských zmlúv. Oproti súčasnej právnej úprave, bude musieť mať takáto osoba vysokoškolské vzdelanie v odbore právo a bude musieť byť zapísaná v zozname rozhodcov, ktorí môžu byť rozhodcovskou doložkou určení na rozhodovanie sporu zo spotrebiteľských zmlúv. Tento zoznam vedie Ministerstvo spravodlivosti. Tieto podmienky sú viac menej formálne, ale predpokladá sa, že prispedia k väčšej transparentnosti. Sprísnil sa tiež podmienky zaujatosti rozhodcu a v spotrebiteľských sporoch pribudla povinnosť rozhodcu oznámiť pred zahájením prejednávania vo veci či v posledných troch rokoch rozhodoval v spore, ktorého účastníkom bola niektorá zo strán. Spotrebiteľ tiež dostal oprávnenie namietat' nedostatok právomoci rozhodcu vyplývajúcej z rozhodcovskej zmluvy kedykoľvek počas konania, nielen pri prvom úkone

Rozhodca musí rozhodovať spotrebiteľské spory vždy v súlade s právnymi predpismi na ochranu spotrebiteľa<sup>152</sup> a rozhodcovský nález v takomto spore musí byť vždy odôvodnený a musí obsahovať poučenie o možnosti podať návrh na zrušenie obecnému súdu.<sup>153</sup>

## 8.3 Prieskum rozhodcovského nálezu súdom

Ako som už spomínala vyššie nie je možný vecný prieskum rozhodcovského nálezu súdom. Túto možnosť však čiastočne stanovila novelizácia pre spotrebiteľské spory v rámci konania o zrušení rozhodcovského nálezu. Táto úprava bola konkrétne vykonaná vložением dvoch nových dôvodov na zrušenie v § 31 ZRŘ. Je nimi rozhodnutie v rozpore s právnymi predpismi na ochranu spotrebiteľov, dobrými mravmi či verejným poriadkom a nesplnenie informačnej povinnosti § 3 odst. 5 ZRŘ.<sup>154</sup> Táto možnosť je strane – spotrebiteľovi daná v lehote troch mesiacov od doručenia rozhodcovského nálezu. Súd tiež nemôže zamietnuť v spotrebiteľských sporoch žalobu na zrušenie rozhodcovského nálezu pre dôvody v § 31 písm. b) alebo c) aj keď strana neuplatnila tento dôvod, a nič jej v tom nebránilo, najneskôr než rozhodcovský súd začal jednat' vo veci samej. V prípade dôvodov na zrušenie rozhodcovského nálezu súdom v spotrebiteľských sporoch, má tento povinnosť podľa novely

---

<sup>152</sup> Aj v prípade, že bol rozhodovaný na základe spravodlivosti.

<sup>153</sup> § 25 odst. 2 ZRŘ (účinného od 1.4.2012)

<sup>154</sup> „g) rozhodce nebo stálý rozhodčí soud rozhodoval spor ze spotřebitelské smlouvy v rozporu s právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem,

h) rozhodčí smlouva týkající se sporů ze spotřebitelských smluv neobsahuje informace požadované v § 3 odst. 5, popřípadě tyto informace jsou záměrně nebo v nezanedbatelném rozsahu neúplné, nepřesné nebo nepravdivé, nebo“.

preskúmať vždy, z úradnej povinnosti či nie sú dané dôvody na zrušenie nálezu podľa § 31 písm. a) až d) alebo h) a to aj v prípade, že konanie bolo začatá na návrh.

Vo fáze konania o výkone rozhodnutia bolo v § 35 odst. 1 doplnené písmeno b) a teda môže byť rozhodnuté o zastavení nariadeného výkonu ak sú dôvody pre zrušenie rozhodcovského nálezu vydaného v spore zo spotrebiteľskej zmluvy podľa § 31 písm. a) až f), h) alebo je daný dôvod podľa písm. g) a rozhodcovský nález neobsahuje poučenie o práve podať návrh na jeho zrušenie súdu. Táto zmena vychádza z pravidiel obsiahnutých v európskych smerniciach na ochranu spotrebiteľa a z rozhodnutia Súdneho dvora EÚ.

Novelizácia ďalej obsahuje zmenu v úprave zriaďovania stálych rozhodcovských inštitúcií a zákaz neoprávneného používania tohto označenia.<sup>155</sup>

Prechodné ustanovenia na záver upravujú aplikáciu tejto novely tak, že rozhodcovské konania zahájené pred 1.4.2012 sa dokončia podľa doterajších právnych predpisov a platnosť rozhodcovskej zmluvy sa posudzuje podľa zákona v znení účinnom v dobe uzavretia rozhodcovskej zmluvy.

---

<sup>155</sup> § 13 ZRŘ

## Záver

Cieľom mojej práce bolo priblížiť rozhodcovské konanie ako alternatívu ku konaniu súdnemu, popísať postupný vývoj jednotlivých jeho inštitútov a prax rozhodcovských inštitúcií, ktoré ich aplikujú ako aj prax súdov, ktoré tomuto konaniu napomáhajú a dozerajú naň. V svojej práci som sa snažila podať všeobecný aj keď stručný pohľad na túto oblasť. Dôležitým bodom pre splnenie tohto cieľa a pre pochopenie praktických inštitútov v samotnom rozhodcovskom konaní a ich aplikácie je vymedzenie teoretických doktrín, na ktorých sú založené. Ani medzi českými autormi nepanuje zhodný pohľad na túto otázku. Ťažko sa stotožňuje s názorom Ústavného súdu v rozhodnutí 174/2002 o striktnom aplikovaní zmluvnej povahy rozhodcovského konania a nazeranie na rozhodcovský nález ako na narovnanie. Aj ja sa po naštudovaní tejto problematiky prikláňam skôr k teórii zmiešanej a pokladám rozhodcovské konanie za výsledok dobrovoľnej dohody strán o podriadení sa takémuto konaniu a v závere jeho rozhodnutiu, no tiež si myslím, že nie je možné zabúdať na silnú úlohu právnej úpravy rozhodcovského konania a kontrolnej úlohy národných súdov. Ani bez jedného z týchto prvkov by nebol systém medzinárodnej arbitráže tak obľúbený a tak efektívne fungujúci.

Ak spomíname efektívne fungujúci systém medzinárodnej arbitráže je potrebné spomenúť úlohu rozhodcov v tomto konaní. Kvalita rozhodnutia, často krát tu viac ako v rozhodovaní pred súdom, závisí od kvality rozhodcu. Je to dané hlavne väčšou voľnosťou rozhodcu v uplatňovaní, samozrejme v rámci kogentných noriem, svojich znalostí a schopností, nadnárodných obchodných zásad a zvyklosti alebo zásad spravodlivosti. Zaujímavou z pohľadu ochrany procesných správ strán je tiež systém zostavovania rozhodcovského tribunálu pomocou nominácií strán. Je logické, že rozhodca aj keď nestranný a nezávislý dbá na práva strany, ktorá ho nominovala v konaní.

Rozhodcovské konanie v medzinárodnom obchodnom styku je živý organizmus, ktorý odráža neustály vývoj tak dynamickej oblasti akým medzinárodný obchod dnes je. Je zaujímavé sledovať ako sa vývoj tejto oblasti premieta do právnych úprav. Asi tou najdôležitejšou právnou úpravou, ktorá zmenila medzinárodnú arbitráž na celosvetovo obľúbený spôsob urovnávania sporov a stala sa základnou oporou celého systému, je úprava uznávania a vykonávania cudzích rozhodcovských nálezov v Newyorskom dohovore z roku 1958. Tento kvalitný a efektívne fungujúci dohovor prispel k dôveryhodnosti celého systému medzinárodnej arbitráže a hlavne zaručuje výkon rozhodnutí, ktoré sú výsledkom tohto

konania. Bez týchto unifikujúcich zásad by bol systém medzinárodného rozhodcovského konania ponechaný na realizácii národných súdov na základe veľmi odlišných právnych predpisov. Rovnakú úlohu i keď v inej oblasti rozhodcovského konania spĺňa aj modelový zákon UNCITRAL o medzinárodnej arbitráži.

Na záver je povzbudzujúce vidieť, že je snaha o pokrok aj vo vnútroštátnej úprave. Novela z konca roka 2011 sa snaží preniesť tento vo veľkej časti čisto podnikateľský spôsob riešenia sporov aj medzi vzťahy spotrebiteľské a tým dať možnosť využiť prednosti arbitráže širšiemu okruhu. Nakoľko budú tieto snahy úspešné a nakoľko sa zvýši dôvera v zatiaľ vo veľkej miere privilegovaný inštitút prostredia obchodníkov uvidíme až v praxi, po vstupe novely zákonom č. 19/2012 Sb. v účinnosť po 1. apríli 2012.

## Zoznam skratiek

AAA	Americká arbitrážna asociácia (American Arbitration Association)
ADR	Alternatívne metódy riešenia sporov (Alternative Dispute Resolution)
CEPANI	Belgické arbitrážne a mediačné centrum (Belgian Centre for Arbitration and Mediation)
EÚ	Európska únia
ICC	Medzinárodná obchodná komora (International Chamber of Commerce)
ICSID	Medzinárodné stredisko pre riešenie sporov z investícií (International Centre for Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of Other States)
LCIA	Londýnsky súd medzinárodnej arbitráže (London Court of International Arbitration)
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád, v znení neskorších predpisov
OSN	Organizácia spojených národov
UNCITRAL	Komisia OSN pre medzinárodné obchodné právo ( United Nation Commision on International Trade Law)
UNCITRAL	Komisia OSN pre medzinárodné obchodné právo ( United Nation Commision on International Trade Law)
WIPO	Svetová organizácia duševného vlastníctva (World Intellectual Propety Organization)
ZMPS	Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů
ZRŘ	Zákon č. 216/1944 Sb. o rozhodčím řízení, v znení neskorších predpisov

## Zoznam použitej literatúry a prameňov

### Monografie

1. ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, ISBN 978-80-7357-324-9
2. RABAN, P. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice zahraničí*. Praha: C.H. Beck, 2004
3. RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2.rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-43-1
4. SCHELLE, K. a SCHELLEOVÁ, I. *Alternativní způsoby řešení obchodních sporů*. Ostrava: KEY Publishing, 2007. ISBN 978-80-87071-14-4
5. BĚLOHLÁVEK, A. *Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář*. 1. díl. Praha: C.H. Beck, 2008
6. BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2004
7. KUČERA, Z. *Mezinárodní právo soukromé*. 5. vydání. Brno: Doplněk, 2004
8. WINTEROVÁ, A. a kolektiv *Civilní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2004
9. LLOWENFELD, A. F. *International Litigation and Arbitration*. Second edition. USA: West Publishing, 2002. ISBN 0-314-25101-4
10. LLOWENFELD, A. F. *International Litigation and Arbitration. Selected Treaties, Statutes and Rules*. Second edition. USA: West Publishing, 2001, ISBN 0-314-25156-1
11. NEWMAN, L.W. a HILL, R. D. *The leading arbitrators guide to international arbitration*. Second Edition. New York: Juris Publishing, 2008. ISBN 978-1-933833-15-6
12. LOOKOFSKY, J. a HERTZ, K. *Transnational Litigation and Commercial Arbitration. An analysis of American, European, and International Law*. Third Edition. Copenhagen: Juris, 2011. ISBN 978-1-9338333-65-1
13. LEW, Julian D. M. *Contemporary Problems in International Arbitration*. The Netherlands : Martinus Nijhoff Publishers, 1987. ISBN 0-89-838-926-7.

14. CHOVANCOVÁ, K. *Medzinárodná obchodná arbitráž vo vybraných štátoch Európy*. Bratislava: Veda vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2008. ISBN 978-80-224-0981-0
15. REDFERN, A a HUNTER, M. *Redfern and Hunter on International Arbitration*. 5. vydanie. Oxford: Oxford University Press, 2009. ISBN 978-0-19-955719-6
16. CHOVANCOVÁ, K. *Medzinárodné rozhodcovské konanie v obchodnej praxi*. Bratislava: Veda vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2005. ISBN 80-224-0848-4
17. CHOVANCOVÁ, K. *Medzinárodná obchodná arbitráž/International commercial arbitration*. Bratislava: Euro Kodex, 2009. ISBN 978-80-89363-27-8
18. LEW, J. D. M., MISTELIS, L. A., KROLL, S. *Comparative international commercial arbitration*, Kluwer Law International, 2003
19. POUDRET, BESSON, *Comparative Law of International Arbitration*. UK: Sweet & Maxwell, 2007

### Články v odborných publikáciách

1. Bělohávek, A.: Arbitrabilita sporů. Právní zpravodaj, 2003, č. 3
2. Bělohávek, A.: Osoba rozhodce v rozhodčím řízení. Právní rádce, 2003, č. 10
3. Pecha, R.: K právní povaze rozhodčích nálezů. Bulletin advokacie, 2003, č. 5
4. Popov, S.: Osoba rozhodce. Bulletin advokacie, 2006, č.6
5. Raban, P.: K odpovědnosti rozhodce a rozhodčího soudu. Bulletin advokacie, 2003, č. 1
6. Rozehnalová, N.: K uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. Obchodní právo, 2003, č. 2
7. Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení-alternativa k řízení soudnímu. Právní fórum, 2008, č.4
8. Růžička, K.: K otázce právní povahy rozhodčího řízení. Bulletin advokacie, 2003, č. 5
9. Růžička, K.: Odvolání v rozhodčím řízení? Právní praxe v podnikání, 2000, č. 4
10. Růžička, K.: Rizika tuzemského rozhodčího řízení. Acta Universitatis Carolinae – Iuridica, 2008, č. 1
11. Střelec, K.: K možnosti uznání a výkonu zrušeného cizího rozhodčího nálezu. Bulletin advokacie, 2004, č. 3

12. Zahradníková, R.: Institucionální rozhodčí řízení V. část: London Court of International Arbitration (LCIA). Obchodní právo, 2007, č. 5
13. Zoulík, F.: Některé problémy rozhodčího řízení. Bulletin advokacie, 2007, č. 1
14. Б.Р. Карабельников. Рассмотрение споров по Регламенту Лондонского международного третейского суда, Вестник Международного Коммерческого Арбитража, 2011, n. 3
15. Bělohávek, A.: Rozhodčí řízení ad hoc vs. řízení před stálými rozhodčími soudy a postavení tzv. rozhodčích center. Bulletin advokacie, 2005, č. 10

### **Inernetové zdroje (citované ku dňu 27.03.2012)**

1. Vzorový zákon UNCITRAL pre conciliáciu. Dostupný z:  
[http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-conc/03-90953\\_Ebook.pdf](http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-conc/03-90953_Ebook.pdf)
2. Belgian Centre for Arbitration Rules. Dostupné z:  
<http://www.cepani.be/EN/Default.aspx?Pid=952>
3. ICC Commison on Arbitration. Dostupné z:  
<http://www.iccwbo.org/policy/arbitration/id2882/index.html>
4. Comercial Arbitration Rules of AAA. Dostupné z:  
<http://www.adr.org/sp.asp?id=22440#M-9>
5. UNCITRAL Arbitration Rules (As revised in 2010). Dostupné z:  
<http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/arb-rules-revised/arb-rules-revised-2010-e.pdf>
6. LCIA Organisation structure and History. Dostupné z:  
<http://www.lcia.org/LCIA/Organisation.aspx>
7. LCIA Arbitration Rules. Dostupné z:  
[http://www.lcia.org/Dispute\\_Resolution\\_Services/LCIA\\_Arbitration\\_Rules.aspx](http://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/LCIA_Arbitration_Rules.aspx)
8. Európsky dohovor o obchodnej arbitráži. Dostupné z:  
[http://www.rsshk.sk/dohovor\\_medzinarodna\\_arbitraz.php](http://www.rsshk.sk/dohovor_medzinarodna_arbitraz.php)
9. International Arbitration: Corporate Attitudes and Practices 2008 (PricewaterhouseCoopers). Dostupné z: [http://www.pwc.co.uk/en\\_UK/uk/assets/pdf/pwc-international-arbitration-2008.pdf](http://www.pwc.co.uk/en_UK/uk/assets/pdf/pwc-international-arbitration-2008.pdf)

## Zhrnutie

Táto práca je stručným prierezom rozhodcovského konania v medzinárodnom obchodnom styku od úkonov pred začatím konania až po výkon rozhodcovského nálezu. Je členená do ôsmich kapitol. Rozhodcovské konanie je spôsob urovnávania sporov alternatívny k súdnemu konaniu, kde neutrálna tretia osoba - rozhodca, rozhoduje spor v konaní, ktorého výsledkom je záväzný a vykonateľný rozhodcovský nález.

Prvá kapitola je venovaná všeobecnej charakteristike alternatívnym spôsobom riešenia sporov, vymedzuje ich vzťah k rozhodcovskému konaniu a obsahuje stručnú charakteristiku jednotlivých typov ADR akými sú mediácia, konciliácia, minitrial, expertíza a iné.

Druhá kapitola je úvodnou kapitolou k problematike rozhodcovského konania. Obsahuje jeho definíciu, charakteristické znaky a základné teoretické doktríny, ktoré definujú právnu povahu tohto inštitútu. Vzhľadom na to, že rozhodcovskému konaniu sa strany podriaďujú dobrovoľne, je časť tejto kapitoly venovaná výhodám a nevýhodám, na základe ktorých sa strany rozhodujú. V závere je delenie arbitráže na jednotlivé druhy. Na inštitucionálnu arbitráž, kde konania prebiehajú pred stálou rozhodcovskou inštitúciou so svojimi pravidlami, stálymi poplatkami a zoznamom rozhodcov a na arbitráž ad hoc, kedy sa zostavuje rozhodcovský tribunál pre riešenie konkrétneho sporu.

Tretia kapitola obsahuje pramene rozhodcovského konania, zoradené na základe ich záväznosti.

Štvrtá kapitola je venovaná najdôležitejšiemu zmluvnému inštitútu rozhodcovského konania – rozhodcovskej zmluve. Rozhodcovská zmluva je dohoda medzi stranami o podriadení už vzniknutých alebo budúcich sporov z konkrétneho právneho vzťahu riešeniu pred rozhodcovským súdom / rozhodcom. Druhá časť tejto kapitoly opisuje ustanovovanie rozhodcovského tribunálu a rozhodcov do funkcie a vymenováva požiadavky na osobu rozhodcu.

Piata kapitola je najobsiahlejšou kapitolou tejto práce a je venovaná priebehu konania pred Londýnskym medzinárodným arbitrážnym súdom. Na základe analýzy pravidiel LCIA popisuje konanie od úkonov pred začatím konania až po vydanie rozhodcovského nálezu.

Šiesta kapitola je venovaná úlohe národných súdov v rozhodcovskom konaní. Rozdeľuje ich právomoci na pomocné a kontrolne. A obom sa venuje osobitne. Najdôležitejšou časťou tejto kapitoly je postup a dôvody zrušenia rozhodcovského nálezu národným súdom.

Siedma kapitola opisuje postup strán po vydaní rozhodcovského nálezu a teda konkrétne v prípade dobrovoľného nesplnenia povinností v ňom obsiahnutých. Oprávnená strana má v tomto prípade právo, podať návrh na uznanie a vykonanie rozhodcovského nálezu na súd. Národný súd rozhoduje o tomto návrhu buď na základe vnútroštátnej úpravy o výkone rozhodcovských nálezov alebo medzinárodnej zmluvy, ktorej je zmluvnou stranou. Väčšia časť tejto kapitoly je venovaná Newyorskému dohovoru o uznaní a výkone cudzích rozhodcovských nálezov ako najvýznamnejšej medzinárodnej zmluve v tejto oblasti.

Záverečná ôsma kapitola obsahuje popis základných prvkov novelizácie českej právnej úpravy rozhodcovského konania – zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení.

## Abstract

This thesis describes and portrays system of arbitration proceedings in the international trade, starting with filing of motions ending with enforcement of arbitral rulings. Arbitral proceedings are legal alternative of settlement of legal disputes to traditional court cases, where a third entity – a intermediary, rules in a legal dispute delivering a binding and enforceable arbitration ruling. My paper consists of eight chapters

First chapter broadly describes characteristics of alternative settlement of legal rows, defines connections with arbitral proceedings and involves a brief characteristics of single ways of ADR, such as mediation, conciliation, mini-trial, expertise etc.

Second chapter is in introduction into the very essence of arbitral proceedings. It explains definition, characteristics and fundamental theoretical doctrines, which define legal nature of this institute, Since all sides yield to arbitration rulings deliberately, this chapter is dedicated to advantages and disadvantages determining decision-making of involved parties. List of proceedings' option can be found at the end of chapter.

This involves institutional arbitrage, running in front of permanent arbitration institution, based on its rules, permanent fees and list of arbitrary judges as well it includes ad-hoc arbitrage, when a tribunal is being create for concrete purposes of single cases.

Third chapter portrays sources of arbitration cases, lined-up based on binding.

Fourth chapter describes the most important contractual arbitrary obligation – the Arbitration Agreement. Arbitration agreement is a deal between involved sides about subordination of already incurred or future litigation of a concrete legal relationship of a particular solution in front of the arbitration court / judge. The second part of the chapter portrays establishment of an arbitrary tribunal, appointing of judges as well as conditions for individuals interested to run for a judge.

Fifth chapter is the most comprehensive work of this chapter and is dedicated to the proceedings before the London international arbitration court. Based on the analysis of the LCIA rules of procedures it describes actions starting with bproceeding ending with delivering of the arbitration ruling.

The sixth chapter is devoted to the role of national courts in arbitration. It divides the powers of assistance and supervision. And both are given separately. The most important part of this chapter is the procedure and reasons for abolitions of the ruling by national courts.

The seventh chapter describes the sides' actions once the ruling is issued. In particular in case of voluntary non-compliance with the obligations contained therein. The eligible party has the right, in this case, to file a request seeking recognition and enforcement of the ruling in the court. National court rules on this proposal, either on the basis of national legislation on the enforcement of arbitral awards or international treaty. Much of this chapter is devoted to the New York Convention on Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards as the most important international agreements in this field.

The final chapter describes fundamental elements of amendments to the legislation of the Czech Arbitration - Law no. 216/1994 Coll. for arbitration.

## **Kľúčové slová/Key words**

medzinárodná obchodná arbitráž, rozhodcovská zmluva, rozhodcovský nález, uznanie a výkon rozhodcovského nálezu

international commercial arbitration, arbitral agreement, arbitral award, recognition and enforcement of arbitral award